Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 11 ИЮЛЬ, 1985 ШУ. ● № 83 (7118). ● Мах 3 кеп.

ЦА БОЙТАШ ЧУЭЦА ХЬУВКЪАМ!

Деррига низаш оарцагIдаьхад

Йистебовла боахк

Укх шера 1321 гектара тIа ка бола ялат хьалкхедаьд Шелковской района «Червленский» яхача совхоза механизатораша. Ший ханнахьа из чуийца даккхара хьалхе кийчо яьяр колхозхоша.

Къаьстта теркам тIабахийтабар къахьегама овсарле лакха йолаш цар болх берг-бола хьалаш хилийтара: хадданза дийнахьа кхозза бIайха кхача лоаттабара, хIара дийнахьа даьча балхашта итогаш яра, социалистически яхье хьалхабаьннараш морально а материально а белгалбахара. Цул совгIа, йоакхо яьяр комбайнашта, тракторашта технически гIулакх дергдола шин звено вIашагIйоллара а.

Иштта балхаш вIаштIехьа а даьха цхьа кIира хьалха дIаболабаьбар цу колхоза механизатораша кIи-марс. 9 июль хьатIаотташ 1071 гектара тIара ялат чуийца даьккхад цар. Эггара хьалха чуийца баьккхаб мукхи, рожи, горохи. Хьакхари ардари къаьст - къаьста долаш а доацаш а, шоай аьттув боалача тайпара чубаьхь механизатораша хьувкъам.

ДогIаш делхаш денош иха дале а ипатовций хьисапе лерттIа кIи - марса балхаш дахарах цхьаккха хIама ца дойташ чуийца доаккх ялат. Шин - кхаь дийнахьа аьрда даргда юхедисар а.

Болх бе йиш йолаш денача денах, сахьатах ма могга пайда эца гIерташ къахьег комбайнераша, трактористаша, шофераша. Цхьаккха а саг вац ший дийнахьара балха норма кхоачаш ца еш. Ден сердалонагIа къа а хьегаш ялат сихеи дикеи чуийца даккхар шоай керттера декхар лоархIаш ба йоккха балха опыт йолаш бола колхоза механизатораш. Бехк боаккхилга йоацаш лоха хьокх цар ялат, комбайнашта дика регулировка яь хилара ца оардаш канаш а дисац. Цу гIулакха халданза тIахьожам лоаттабу агрономически служба.

ХIаьта болхлошта юкъе яьржача социалистически яхье къаьстта овсарле лакха йолаш болх бу ялат хьокхаш касарех Iодуллаш болча Вахабов Сулима, Гехаев Адама, Палашкин Василе, Молодченко Александра, ялат оардаш боахкача АктемировгIар даси воIеи Махьмада, Ювсапа, Богдашкин Михаила, Аверьянов Михаила, кхыбараша. Цхьа ди дIадахийтац цар юкъера лаьрхIача дийнахьа цаIи ахи балха норма кхоачаш ца еш.

Шоай бехкагIа комбайнашка сайца цхьа минут хиллал йола ха ца йоаккхийташ къахьег центральни хьатта ялат дIакхухьаш болча шофераша а. ХIаьта эггара дукхагIа рейсаш ю Зумин Михаилеи Ялдин Александреи. ХIанзале массехк бIаь тонн ялат дIадихьад цар комбайнашта кIалхара.

Ялат аьрда даьннача кхаш тIара ча хьагул а деш царех аргIаш деш а ба колхозхой. Лоацца аьлча, комплексагIа чакхдоах цар деррига кIимарса балхаш.

Колхоза агрономически служба йоакхо ю керда хьувкъам хьалкхебара эшаш дола ка болча ялата фу хьалхе а кийчдайтара. Из болх дика вIаштIехьбаьккхаб хьатта заведующи а ВЗАР-5 яхача ялат цIендеча агрегата машинист а волча Котов Виктор Васильевичa. КондицегIа а болаш 200 тонн хулаш бола мукх фуна лаьрхIа амбарашка дIаоттабаьб колхозхоша.

М. ТКАЧЕНКО,
Шелковской района газета сотрудник.

ТIехьаюсаш хургьяц

Шелковской района «Пионер» яха совхоз дIадахача шера тIехьаюсаш яр. Цхьанна а позице план кхоачашъяцар. БIаь эзараш сомаш дар даь зе. Из нийсденнадир болх лерттIа вIаштIехь ца баккхарах. Лоха яр къахьегама дисциплина. Цу гIулакха сагота яр йоккха йоаца совхоза парторганизаци.

Юртбоахам эргабаккхара, къахьегама дисциплина чIоагIъяра укх тIеххьарча хана хиннача КПСС ЦК Пленумаша низаш а луш айдир совхоза дукkхача къахьегамхой хьинар. Укх шера цига хинна хувцамаш гуш да.

— Укх шера пачхахьалкхенга комсаш йохкара план кхоачашъе лерхIаш да тхо,— йоах совхоза керттерча агронома Пайзулаев Мугумата.— 700 тонн а кхы дукхагIа а дIаяла мег оаха уж.

ДIадахача шераца нийсдича шозза - кхозза дукхагIа дохка лерхIаш ба кхаш лелaдераш люцерна ги а. Из хьалкхеду 400 гектара тIа. Цхьабакъда, цхьадола кхаш люцерна тIайоацашш оасар тIадаьннеи да. Царна реконструкци еш латт.

— ДукхагIа оасар тIадаьнна кхаш цкъарчоа хьекхад оаха, — йоах совхоза директора Идрисов Эме. — Цар тIара яьккхача баьцах 216 тонн йоли 80 тонн сенажи кийчъяьй. Доакъар кийчдара месячника задани шозза тIеххоачашъяь Iийнадац. ХIанз кийчлуш да тхо шозлагIа хьакха.

Гина лаьрхIа йола люцерна хьалкхеяра йоакхо ю. Подкормка яьй. дукхача кхаш тIара оасар дIадаьккхад. Шозза макха баьккхаб, культиваци яьй. Дика хьувкъа мегаш да ги. Цунца цхьана белгалдаккха деза совхоза складаш хьалъяра а кхоале яра а новкъостал даь ца хилар.

ХIаьта ги чуэца деза ха хьатIакхаьча яла йоалл. Цу гIулакхага хьажа еза «Чеченингушвино» яха объединени. Уж гIирсаш сиха хьал ца дойя довра кхерам ба маьхе дола ги. Цул совгIа, совхоза ца тоъаш йола техника а дIаяла еза.

Иштта баккха безача оагIорахьа хьалхара гIа баккхарах болхлой теш укх шера шоай совхоза гIулакхаш тоалургхиларах. Цо кхоачашъяьй пачхахьалкхенга дулхи тхаи дохкара ах шера планаш. Из вIаштIехьдаьннад жа дика кхабарах. Хьайбай боахам дIахо дегIабоалабара арахьара тIаенай котамий кIоригаш, ийдеш латт кагий доахан, лоалахарча боахамера хурскаши жаи кхы тIа а доаладе лерхIаш ба.

Укх шера 20 гектара тIа горох хьалкхеяьй цига. Из чуийцай хIаране тIара 15 центнер а йоаккхаш, план 12 центнер йолаш.

ХIанз 130 гектара тIара ка бола ялат чуэцара шоай низаш тIадерзадаьд механизатораша. Из дика хьувкъадара шозза минеральни удобренеца подкормка яьяр, бIаьстий макхаш даьхадар, лорадаьдар бахача наьха доахан тIа ца дувлийташ.

Хьакхари ардари къаьст-къаьста долаш чуэц кIа. Касарех Iодиллад деррига а. ХIанз из оардаш да. ХIара гектара тIара 30 центнер йоал. Бакъда, из дIаоттаде склад яц. Цудухьа дийнахьа а бус а цIендеш дIател из пачхахьалкхенна. Хьалхара итташ тоннаш пункте дIачуеннай, районе эггара хьалха а луш.

Социалистически яхье хьалха ба механизатораш Адаев Сайди, Баймурадов Руслан, вежарий МасаевгIар Абосолти Рамзани, Асхабов Хьасан, Хасамбиева Гульнара, Джабраилова Тумиша, кхыбараш.

...Денгара ди массаза дала хувцалуш доагIа совхоза гIулакхаш.

— Тхо уйла йолаш да укх шера тхоай боахам рентабельни хилийта, пачхахьалкхенга еррига юртбоахама продукташ йохкара планаш кхоачашъе, — йоах Идрисова. Из да мехка Кхачан программа кхоачашъеча оаха юкъехьоргдола дакъа, КПСС XXVII съезда лу къахьегама совгIат.

Е. ПРЕМЫСЛЕР.

Шерра даьржад кIи-марса балхаш Сунженски района XIX партсъезда цIерагIча колхозе. Укх шера 3300 гектара тIа кхедаьд цига ка бола ялат. ХIанз хьакхари ардари къаьст-къаьста а долаш мукх чуэцаш латт. Из болх беш шин отряда йийкъа 18 комбайн я. Йиъ бIаь гектара тIара бар касарах Iо а биллa, 360 гектар из аьрда баьннаб механизатораш.

Дика да ялат. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 28 центнер йоал.

Механизаторашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха Редькин Владимири Налетов Сергейи ва. Цар сийна массехк «молния» язъяьй. ХIара дийнахьа 35—40 гектара тIара мукх хьокх цар.

СУРТАШ ТIА: ялат хьокхаш йоахка комбайнаш; цу боахама толашагIа бола комбайнераш (аьрдехьара аьттехьа) В. Редькини С. Налетови.

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

Яхьа дневник

«Союзавтоматстром» ВНПО Грозненски опытно - экспериментальни завода болхлоша потребителашка дIадахача ах шера ехкар 41 эзар сом мах бола продукци, арахийцар 81 эзар сома маьха товарни продукци.

Продукцега дIабода мах ах процент лохбара парте енна задани дика тIеххоачаш а еш, цун чотагIа ах шера кходаьд 35 эзар сом. Къахьегама овсарле лакхъяра ах шера задани 3,2 процент тIеххоачашъяьй. ХIаман кхом барах, заданел совгIа продукци маьхала яккхарах планагIа лаьрхIачул совгIа 70 эзар сом пайда баьб цо пачхахьалкхенна.

Цхьайтталагlча пятилетка задани кхоачашъяьй заводерча шийтта бригада коллективо. Царех я Ступников Александр, Мостовой Анатолий, Егоров Григорий, Новицкая Валентина, Алехин Анатолий керте латтача слесарий, фрезеровщикий, токарий, кхыча профессех болча болхлой бригадаш.

* * *

В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе яхье хьалхле лелаеш хьайоагIачарех я Г-70-2 яха коача парафин арахецача установка коллектив.

Ах шера план тIеххоачашъяьй цар, заданел совгIа шин бIаь тонн продукци ара а хецаш.

Вай халкъбоахаме чIоагIа эшаш йола парафин хьаеча хьинаре къахьегаш я Туйманов Яковеи Колбасников Валентинеи кулгалду бригадаш. Цу бригадай коллективаша шоай таронех бизза пайда а эцаш массе хана сменни нормаш тIеххоачашъю.

З. АЮБОВ.

* * *

КПСС XXVII съезда дикача совгIаташца накъабаха кийчлуш ба Сунженски района Цlеча Эскара цIерагIча колхоза хьайбаш лелaдераш. Карарча шера ялх бетта 827 тонн шура ехкай цар пачхахьалкхенга, план 800 тонн йолаш. ДIадахача шера цу юкъа ехкачунца нийсйича 56 тонн дукхагIа я из.

Иштта тIеххоачашъяьй дулх дохкара план а. Из лехкад 126 тонн е соахкарчул 14 тонн дукхагIа.

Уж толамаш даха аьттув баьннаб хIара кхоабача хьайбагара хьайоаккха продукци дукхагIа а хулийташ, колхозхоша беркате къахьегарах.

Социалистически яхье хьалха я Хашакиева Люба. 23 етт ба цо лелабеш. Царех хIаранегара ялх бетта 1815 килограмм шура яьккхай Любас, план 1462 килограмм йолаш. ХIаьта шоллагIеи кхоалагIеи моттигаш яьхай шоай планаш дикка тIеххоачашъяьча Мишиева Яхаси Алиева Маржанеи.

Белгалваьннав детташ дола доахан лелaдеш вола скотник Улесов Иван а. Цун Iуьлацара хIара Iаттагара 1416 килограмм шура яьккхай, планагIа яккха йоагIар 1123 килограмм йолаш.

КПСС ОБКОМА ПРЕСС-ЦЕНТРО ХОАМ БУ

ТЕЛЕФОН 2-66-72

9 июль хьатIаотташ республике 64100 гектара тIара ка бола ялат хьекхад — деррига чуэца дезачох 40 процент. Цох 51540 гектара тIара дар аьрдад.

Хьакхари ардари сих а деш уборочно - транспортни отрядашеи комплексашеи къаьстта боккха теркам тIабохийт цхьаккха хIама а ца дойташ ялат дика чуэцара.

Эггара дукхагIа ялат доаккх шалинцаша: чуийцача кхашкара хIара гектара тIара 29 центнер ка бола ялат даьккхад. 27 центнер гаргга чудахь Сунженски района боахамаша. Зернобобови культурай эггара дикагIа хьувкъам кхебаьб сунженцаша.

БIарчча республика хьаийцача ялата хьувкъам соахка хиннача боарамал лакхагIа ба.

Ялат чуэцача хана колхозашеи совхозашеи дIахьош да доакъар кийчдара балхаш а.

Республике аргIаш даьд 81,5 эзар тонн аьла — планах 40 процент хулачоа. Из 26 эзар тонн дукхагIа я дIадахача шера укх хана кийчъяь хинначул. Сенаж чуеллай 74 эзар тонн гаргга — планах хила езачох 94 процент. Из соахка хинначул дукхагIа я. ДIадахача шера укх хана чуеллачул дукхагIа я силос а.

Баьца хьоар кийчдара сухал бац республике. Из кийчдаьд Iалашде доагIачох диълагIа дакъа — 1984 шера укх хана кийчдаь хиннaчул 1500 тонн кIезигагIа.

УКХ ШЕРА 9 ИЮЛЬ ХЬАТIАОТТАШ РЕСПУБЛИКА БОАХАМАША КА БОЛА ЯЛАТ ЧУЭЦАРАХ ЙОЛА СВОДКА

(гектараш)

Районаш	хьекхад	цох аьрдад
Ачхой-Мартановски	1805	1000
Веденски	80	—
Грозненски	15487	12303
Гудермесски	3593	3178
Малгобекски	3000	1900
Надтеречни	6633	5577
Назрановски	—	—
Наурски	11603	9292
Ножай-Юртовски	355	355
Советски	—	—
Сунженски	8715	7042
Урус-Мартановски	1799	1639
Шалински	2537	2457
Шелковской	8503	7196
Республике гIолла	64100	51540

1985 ШЕРА 10 ИЮЛЕ"КХ АЧЧАЛЦА РЕСПУБЛИКА БОАХАМАШКА ДОАКЪАРАШ КИЙЧДАРА ЙОЛА

СВОДКА

(эзараш тоннаш)

Районаш	йол план	йол кийчъяьй	сенаж план	сенаж кийчъяьй	силос план	силос кийчъяьй	баьца хьоар план	баьца хьоар кийчдаьд	ча план	ча кийчдаьд
Ачхой-Мартановски	3,2	0,551	4,0	5,012	31,0	4,684	1,0	0,206	6,300	0,146
Веденски	11,0	1,650	0,7	—	15,0	4,608	0,1	0,051	1,600	—
Грозненски	24,1	12,359	20,1	7,912	118,6	7,681	5,7	1,062	31,200	2,048
Гудермесски	7,3	4,745	3,0	6,640	29,0	1,334	0,7	0,080	10,500	1,098
Малгобекски	7,3	4,070	1,4	3,030	28,8	2,870	0,7	0,220	17,600	0,514
Надтеречни	16,2	10,389	4,6	9,550	55,4	11,440	2,5	0,334	16,400	1,575
Назрановски	7,3	1,507	7,0	8,600	55,6	11,700	1,8	0,085	8,800	—
Наурски	33,8	17,558	3,8	3,839	75,1	3,222	3,7	1,314	19,200	1,912
Ножай-Юртовски	12,1	1,800	3,9	3,244	10,0	0,531	0,2	0,085	3,100	0,100
Советски	10,7	0,177	1,4	0,180	12,7	0,360	0,1	0,075	1,200	—
Сунженски	12,0	3,183	13,3	15,406	115,0	3,060	2,5	0,716	32,100	0,902
Урус-Мартановски	4,0	1,852	6,0	4,731	40,2	0,525	1,3	0,560	10,000	1,300
Шалински	7,3	4,716	3,3	—	50,0	2,700	1,5	0,292	13,500	2,190
Шелковской	40,2	19,527	5,2	6,412	81,0	17,262	13,0	4,360	16,800	3,503
Республике гIолла		84,789		75,356		72,477		9,590		15,288

ХАНО ДIАДЕХ

ДОАГОРА - ЭНЕРГЕТИЧЕСКИ КОМПЛЕКСА РЕЗЕРВАШ — ЭКОНОМИКАНА ГIУЛАКХ ДАРА.

Самардийнахьа, 9-ча июле, Грозне хилар Нохч-ГIалгIайчен доагора - энергетически комплекса предприятей партийно - боахама актива собрани. Республика мехкдаьтта, химически, мехкдаьтта чакхдоахача, биохимически промышленносте Iилманехнически прогресс елга сихдара къахьегама коллективай декхарех доклад йир КПСС обкома секретара В. И. Дмитриенкос. КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума решенеш, Iилман-технически прогресс елга сихдара дола дешаш дийца КПСС ЦК совещане итогаш Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхоша чIоагIа мога а яь тIаийца хилар белгалдаьккхар цо. КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декадаI» яхача девизагIа яхь йоаржаяра мехкдаьттахоша дIайолаяь инициатива массе а предприятешка шерра хьаллаьцай.

Республика промышленносте лоархIаме моттиг дIалоац доагора - энергетически комплекса. Еррига арахецача продукцех цун продукце боарам дикка боккха ба. Хоадам боллаш дола толамаш даьхад «Грознефть» объединене, Iилман - тохкамеи проектнии институтий коллективаша. Цхьабакъда, кIезига яц къоастаянза йола проблемаш а. Керда техника юкъейоалаяра, керда технологи караерзаяра даькъе кхоачамбоацараш нийсдалийтарах доклада тIа цIенхаштта критика йир цхьайолча мехкдаьтта чакхдоахача заводий балха.

Дийцача дешах лаьца хиннача пренешка къамаьлаш дир КПСС Заводской райкома шоллагIча секретара В. Б. Дагаева, Старогрозненски УБР бурувдеттачо А. И. Буракова, ГрозНИИ директора Iилман волча заместитела В. Л. Байбурске, СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода аппаратчика Г. А. Масленникова, «Грознефть» объединене керттерча инженера В. Я. Бородина, «Грозгипронефтехим» института технологически отдела начальника декхараш кхоачашдеча А. М. Кудинова, промыслови геофизика СКТБ директора заместитела Г. А. Шнурмана, «Октябрьнефть» НГДУ мехкдаьтта доахача мастера П. Я. Шуклинова, Горячеводски УБР начальника А. М. Акбулатова, «Южгипробиосинтез» яхача одесски института Грозненски филиала директора А. В. Иванова, «СевКавНИПИнефта» директора Iилман балха волча заместитела Э. В. Соколовске.

Къамаьлаш даьраца теркам тIабахийтар арахеца продукци дукхагIеи дикагIеи хилийтара йоккхий резерваш хилара, республика доагора - энергетически комплекса еррига предприятей балха эффективность айяра хIанзехьа а дикка боахама балха культура лакхъе езаш хилара.

Парте ЦК апрельски Пленума решенеш Iилман-технически прогресс сихъяра долча дешашта хетаьча КПСС ЦК совещане положенеши выводаши вахаре чакхъяхара тIаерзаь йола партийно - боахама актива собране дийцача дешах йола резолюци тIаийцар.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР БАХАШ БОЛЧА ДУКХА БЕРАШ ДОЛЧА НОАНОШТА «НАНА-ТУРПАЛ» ЯХА ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

«Нана-турпал» яха орден а луш «Нана-турпал» яха цIи лойла итт а цул тIех а бераш даьчеи хьалкхедаьчеи нооношта:

Абдурзакова Манена — Куйбышева цIерагIча совхоза болхлочоа, Шалински район.

Амагова Дзаман Умалатовнана — болхлочоа, Сунженски район.

Бибулатова Зурайна — цIен-нанна, Ачхой-Мартановски район.

Ганиева Тамара Хасановнана — цIен-нанна, Назрановски район.

Гогиева Либихан Тагировнана — цIен-нанна, Малгобекски район.

Даурбекова Умильдата — «Заветы Ильича» яхача совхоза болхлочоа, Ножай-Юртовски район.

Джамалова Айдигимана — Куйбышева цIерагIча совхоза болхлочоа, Шалински район.

Джевирханова Килсанана — цIен-нанна, Шелковской район.

Довлетмирзоева Жоврата — «Самашкинский» совхоза болхлочоа, Ачхой-Мартановски район.

Докиева Насыпхан Муссиевнана — цIен-нанна, Назрановски район.

Дударова Дугурхан Суламбековнана — цIен-нанна, Назрановски район.

Кадырова Яхийта — цIен-нанна, Веденски район.

Картоева Тамара Морзабековнана — цIен-нанна, Малгобекски район.

Плиева Хадчат Хасановнана — цIен-нанна, Назрановски район.

Тагилова АсмаIийна — «Ореховский» совхоза болхлочоа, Ачхой-Мартановски район.

Толтаева Яхийтана — цIен-нанна, Ачхой-Мартановски район.

Усумова Яхита Усмановнана — цIен-нанна, Наурски район.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела хьалхара заместитель В. КУЗНЕЦОВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль. 1985 шера 1 июнь.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

СССР Лакхехьарча Совета Президиума цIерагIа 1985 шера 28 июне арадаьннача УказагIа Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо дукха бераш долча ноаношта еннай «Материнская слава» яха орденаш «Медаль материнства» яха медалаши, цу даькъе районашка гIолла: Ачхой-Мартановски — 18. Веденски — 43. Грозненски —46. Гудермесски — 25, Малгобекски — 39. Назрановски — 69. Наурски — 17. Ножай - Юртовски — 22. Советски — 9. Сунженски— 29. Урус - Мартановски — 19. Шалински 58. Шелковской — 3. Октябрьски —14, Старопромысловски —5.

* * *

Халкъа боахаме, Iилма, культура, халкъа образоване, болхлойн гIулакхерча наьхеи унахцIено лораяра даькъе, пачхахьалкхеи учреждинешкеи общественни организацешкеи цIенеи дукkхача шерашкеи къахьегарах СССР Лакхехьарча Совета Президиума цIерагIа 1985 шера 24 июне арадаьннача УказагIа «Къахьегама ветеран» яха медалаш еннай Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо республика болхлойн гIулакхерча наьхеи йоккхача группана, цу даькъе районашка гIолла: Ачхой - Мартановски — 19, Веденски — 25, Гудермесски — 253, Малгобекски — 46, Надтеречни — 59, Назрановски — 59, Советски— 88, Урус - Мартановски — 39. Шалински — 46, Октябрьски — 272, Заводской — 696, Старопромысловски — 475.

Нов. В. И. ЯНОВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах а къахьегамхошта коммунистически кхетам луш дика болх барах а Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла 1929 шера денз КПСС член, пенсионер волча **Янов** Владимир Ивановича.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

г. Грозный.
10 июль. 1985 шу.

КПСС XXVII съезда накъадолхаш

ДЕКХАРАШ—ХАНАЛ ХЬАЛХА

Социалистически яхъа оагIув

ЛАКХЪЕ ПРОИЗВОДСТВА ЭФФЕКТИВНОСТЬ

«1985 шерей бIарччача цхьайтталагIча пятилеткан планаш толамца кхоачаш а еш, КПСС XXVII съезда сийленца накъагIоргда» яхача девизагIа йола социалистически яхь тIа-тIа шерагIа яржаш латт республикерча производственни коллективашта юкъе.

Шоай къахьегама низаш производственни коллективаша тIадерзадаьд КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума решенеша дIа мадеххара социально - экономически даькъе дегIаахарн Iилман-технически прогресс яри сихдара.

Республике кIезига яц хьинаре къа а хьегаш, ерригa планови заданеш социалистически декхараши толаме кхоачашя тIеххкхоачаши деш, кхом беш материальнии къахьегамен ресурсаш дIаухийташ, дешаша а доацаш, гIулакхаца производствана интенсификаци еш йола хьалха латта коллективаш.

Хьалхарча ах шера дика толамаш даьхар республикерча мехкдаьттахоша. Планал совгIа цар Даьхенна делар 32 эзар тонн мехкдаьттеи 27 миллион кубически метр гази. толаме кхоачашдаьд цар цхьайтталагIча пятилетка тIеххьарча шера тIанийца социалистически декхараш.

«Промавтоматика» НПО опытни завода коллективо продукци маьхала яккхара ах шера план 110 процент кхоачашъяьй. ПланагIа лаьрхIачул совгIа маьхала яьккхай 379 эзар сом мах бола продукци, соахка укх хана хинначул 17 процент дукхагIа продукци арахийцай. Къахьегама овсарле лакхъяра план 101 процент кхоачашъяьй. Iилман - технически прогресс яра даькъе шерра программа чакхйоаккхаш латт укхаза.

Яхье хьалхалаттарашта юкъе я СССР 60 шу дизара цIерагIча «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединене коллектив а. Цо продукци маьхала яккхара ах шера план 103 процент кхоачашъяьй, арахеца продукци тIакхийттай 6 процент, къахьегама овсарле планал совгIа 10,6 процент лакхъеннай. ТIа мел кхийтта продукци хьаяьй къахьегама овсарле лакхъяра чотагIа.

Дика къахьегаш я «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни завода коллектив а. ах шера план цо кхоачашъяьй 106 процент, йоагIачул дукхагIа 4 процент тIакхийттай продукци. къахьегама овсарле лакхъяра план 105 процент кхоачашъяьй. Машинехи оборудованехи ма могга дикагIа пайда ийбарах. къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккхарах, хIара болхлочоа дIалаьрхIача арахеца продукци 7,5 процент тIакхийттай.

Хьалхарча ах шера ерригa керттера заданеш тIеххкхоачашъяьй «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни завода коллективо. Къахьегама овсарле 5 процент лакхъяьй. тIа мел кхийтта продукци хьахиннай къахьегама овсарле лакхъяра чотагIа.

Республике индустре даьхача толамашта юкъе доагIаш дола дакъа лаьцад СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода, Гудермесски «Нефтехимзапчасть» яхача завода, «Аргунводпром» объединене, Ермоловски мехлесхоза, Грозненски кондитерски фабрика, Грозненски экспериментально - механически завода коллективаша. Лакхе цIераш мел яьхача коллективаша тIеххкхоачашду продукцена поставкаш яра тIанийца декхараш.

Хьалха латтача коллективай опыто къаьгга хьахьокх арахеца продукци дукхагIа хилийтара, цун дикал лакхъяра, Iилман - технически прогресс яра йола шерра программа юкъейоалаяра кхыча предприятешка йоккха таронаши кхоачамаши хилар.

Цхьабакъда, 1985 шера хьалхарча ах шера итогаша хьахьокхачох цхьайолча участкашка дIадоаккхаденнадац тIехьабусилга.

Республикерча цхьайолча предприятешка кхоачашъяьяц продукци маьхала яккхара хьалхарча ах шера программа.

Царех я «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене, «Пищемаш», цементни, «Ачалуки» яхача

ЭКОНОМИЧЕСКИ ОБЗОР

заводий, швейни производственни объединене, Грозненски прядильно - ткацки объединене, Грозненски кога гIирс беча фабрика, кхыйола коллективаш.

ТIехьаюсача предприятеша дIа ца луш йисай 13 миллион сома маьха продукци.

Дукха ха йоаццаш КПСС ЦК хиннача совещане белгалдаьккхар Iилман - технически прогресс елга сихдар дукха йола проблемаш къоастаяра, къахьегама овсарлеи производства эффективности лакхъяра дола дIоагIа хилар.

ЦхьайтталагIча пятилетка дIадахача диъ шера промышленносте дерригача лостамех технически прогресс яра производства юкъейихьар 3,8 эзар мероприяти, цу даькъе прогрессивни технологи юкъейоалаяра лостамагIа — 1,3 эзар, производственни процессашта механизаци яра цхьа эзар гаргга яр, цу юкъа караерзаяьй нердача тайпаех йола 588 продукцин изделии.

Промышленносте керда техника юкъейоалаярах, кердача тайпаех йола продукция арахеца йолаярах 70 миллион сом гаргга пайда хиннаб.

Технически прогресса юкъарча боараме лоархIаме моттиг дIалоац керда изделеш арахецаро. Машинашъеча ерригa арахецача продукцех кердаьккхар 1982 шера 26,9 процент хиннача, 1984 шера 31,3 процентага кхаьчар из.

Хадданза дикагIа хулаш латт арахецаш йола продукци. ЦхьайтталагIча пятилетка диъ шера ерригa арахецача продукцех 33,9 процент яр паччахьалкхен дикала Знак йолаш хилар. ХIанз укх сахьате республикерча предприятешка паччахьалкхен дикала Знак а йолаш арахецаш я 200 совгIа тайпа продукци. дукхагIча даькъе уж арахец «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене предприятешка, швейни производственни объединене, «Красный молот» заводе, кхыча предприятешка.

Цхьабакъда, цхьайолча предприятешка хьалха санна дукха арахец паччахьалкхен стандарташеи технически хьалашеи дIа ма леххара йоаца во продукци, цо халкъа боахама доккха зе а ду.

Во продукци арахецарах хIара шера дукха рекламацеши предписанеши кхоач Грозненски кога гIирс беча, Назрановски трикотажни фабрикашка. моттигерча, кхачан, дулха-шурий промышленноста предприятешка.

1984 шера кога гIирс беча фабрике брак бир 80 эзар совгIа сома маьха бола 22,8 эзар пара кога гIирс. Назрановски трикотажни фабрике 51 эзар чухьнахьа дувхаду пазата барзкъа.

Ховш ма хиллара производствана интенсификаци яр лакхдара керттера ний — къахьегама овсарле лакхъяр. Республике кIезига яц цу экономически хьокхамех дика лоархIа а еш, дика болх беш йола коллективаш.

Къахьегама овсарле лакхъяра план тIеххкхоачашъяьй Карабулакски химически реагентий, «Нефтехимзапчасть» яхача Грозненскии Гудермесскии заводий, электромеханически завода, Гудермесски медицински инструментий завода, Грозненски ремонтно-механически предприяте, кхычар коллективаша.

Иштта лелац кхыча предприятешкара болх. Йолаш я къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачаш ца ярал совгIа, из лохъеш йола цхьайола предприятеш. 1985 шера хьалхарча ах шера къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачашъяьяц 23 предприяте е хIара ялхлагIчо. Из хьокхам геттара лоха ба биохимически заводе — 87 процент, цементни заводе — 80 процент, Грозненски кога гIирс беча фабрике — 87 процент, йий деча заводе — 86 процент, Сурхахински укупорочни изделей заводе — 86 процент, «Ачалуки» яхача минеральни хий деча заводе — 85 процент. Уж хинна а Iац къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачаш ца еш йола предприятеш.

ДIахо ла мегаргдолаш дац лакхъяла еза къахьегама овсарле лохлулга. 1984 шера хьалхарча ах шера хинначул къахьегама овсарле лохъеннай «Пищемаш» заводе — 8,1 процент, «Трансмаш» заводе — 4,4 процент, «Чечингсельстрой» треста аьшкабетона конструкцей заводе — 7 процент, Малгобекски маькх еча заводе — 3,5 процент, «Металлист» заводе — 10 процент, прядильно-ткацки объединене — 38 процент.

Иштта болх бара керттера бахьан да къахьегам во вIаштIехьбаккхар, къахьегама дисциплиней материально - технически Iалашо яри во хилар, производственни оборудованехи мощностехи бизза пайда ца ийбар.

ХIанз а тIехьа дукха моттигаш нийслу йоагIачул дукхагIа бийдал, материалаш, доагора - энергетически ресурсаш йоаеш. 1985 шера дIабахача пхе бетта арахецача продукцега доагIачул дикка дукхагIа дIадахийтад «Грознефтеоргсинтез» объединене, ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводе, Назрановски трикотажни фабрике, «Чечингушстройматериалы» объединене, кхычахьа.

Республика ерригa промышленность хьанийцача планагIа лаьрхIачул дукхагIа дIаяхийта материальни затраташ 4,3 миллион сома маьха я.

ХIара предприяте йолаш я дикка дукха резерваш, уж дика йовз къахьегама коллективашта, цар боахамий кулгалхошта. Ерригa резерваш балха юкъейоалаяр хIара коллектива лоархIамегIдола декхар да.

1985 шерей бIарчча пятилеткан планаш толаме кхоачаш а еш, КПСС XXVII съезда яха ма йоаггIара накъалхар хIара коллектива сийлен декхар да.

ХIара сахьатах пайда эцаш

Шалински района «Автуринский» совхоза къахьегамхоша дерригa шоай низаш тIадерзадаьд махулла сихеи цикеи доакъар кийчдара а ка бола ялат чуийца даккхара а.

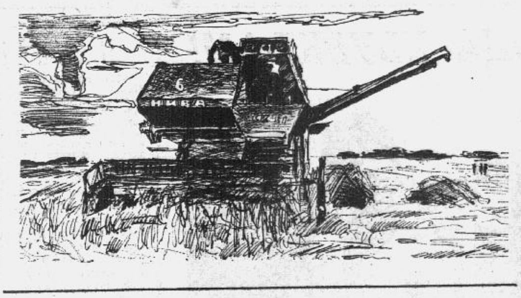
1 июль хьатIаотташ 400 тонн йоли 30 тонн баьций хьоари кийчдаьд. Йол Iалашъяра задани хIанзале тIеххкхоачашъяьй. Диза долаш хьайбаш Iангара дахара кхы тIа а шортта тайп-тайпара доакъар кийчде лерхIаш ба болхлой.

Механизатораша сихдаьд ка бола ялат чуэцара балхаш а. Из хьалкхедаьд 900 гектара тIа. Комбайнераша, трактористаша, шофераша къахьегама овсарле лакха йолаш кIи-марс чакхбоаккхаргбола хьалаш вIаштIехьдаьхад совхозе. Цар дош деннад 10 — 12 дийнахьа из чуийца даккха.

Эггара дикагIа болх бу комбайнера Шабазов СаIид-Хьусена (сурта тIа цунна дIалу цIе вымпел). Дийнахьа 18 гектара тIара ялат касарех Iодулл цо, норма 14 гектар йолаш.

Х. МУЖАЕВ.
Автора дехка сурташ.

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ

ДЕША ТIЕХЬА—ГIУЛАКХ

«Назрановский» совхоза къахьегамхоша карара шу долалуш дош деннадар планал дуккха дукхагIа а дохкаш, паччахьалкхенга 500 тонн дулхи 2520 тонн шурей йохка, хIара кхоабача Iаттагара 2500 килограмм шура яккха.

Ах шу дIадаьннад. Мишта кхоачашду совхоза хьайбаш леладераша шоаш тIанийца декхараш? Лоацца аьлча, толаме кхоачашду. Аьннача дош долаш цIоаш хилар. хьахьекхад. Иштта, карарча шера ялх бетта паччахьалкхенга лехкад 457 тонн дулхи 1417 тонн шурей. Юкъера лаьрхIача цу юкъа хIара кхоабача Iаттагара 1230 килограмм шура яьккхай, соахка ялх бетта ехка хиннача хьайбай продукташца нийсйича укх шера дулх 169 тонни шура 150 тонни дукхагIа ехкай.

Вешта аьлча, цхьайтталагIча пятилетка шерашка деттаеш дола доахан алсамдахарей цар продуктивность лакхъярей чотагIа дулх цкъаи ахаззеи, шура шоаза гаргеи дукхагIа йоаккхилга Iалашдаьд совхоза фермай коллективаша. Ах тонн совгIа тIакхийттай хIара Iаттагара йоаккха шура.

Боахама кулгалхоша, специалисташа, партийни профсоюзни организацеша къаьстта бокхха теркам тIабахийтаб доаркаша. Iаьсий леладераша, скотникаша хьинаре къахьегаргдола хьалаш вIаштIехьдахара, деча балхий итогаш шоай ханнахьа яра; уж болхлошта дIайовзийтара, яхье хьалхабаьннараш морально а материально а белгалбахара.

Лоацача юкъа чIоагIъяьй хьайбай боахама материально - технически база. Наьсар - Кертерчеи Аьлтий-Юртарчеи фермашка хьалъяьй керда корпусаш. болхлошта салаIара а бытовой гIулакхаш кхоачашдара а эша цIенош. Реконструкци а яь эргаяьхай Пхьилекъонгий-Юртарча ферма корпусаш.

Йоакхо яьй доакъара база чIоагIъяра а. Хьалъяь а хьалъеш а латт тайп-тайпарча компонентех хьаьна доакъар кийчду йоккхий цехаш. Механизатораша шортта хьалкхею эггара дукхагIеи дикагIеи доакъар луш йола культураш: хьажкIаш, люцерна, доакъара свеклаш, кхыяраш. Шоай низ дIа ма кхоачча йол кийчъю цонашкара фермашка аргIаш а дий дIаоттаду ялат чуийца даьнначул тIехьагIа хьагулдаьча. Йоккха балха опыт йолча механизаторех лаьрххIа вIашагIъелла бригада я укх шера а доакъар кийчлеш. Из подрядни хьисапе болх беш я. 1 июль хьатIаотташ цун болхлоша кийчъяьй 5900 тонн сенажи силоси 500 тонн йоли. Доакъара культураш дика хьийкъай. Мел эша а кхы совгIа а из кийчле таро йолаш ба механизатораш.

Хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашде а тIа-тIа шурей дулхи дукхагIа даккха а вIаштIехьдоал совхоза кулгалхоша дикача фух дола доахан фермашка лебалара цIенхаштта йоакхо еш хилар. Иштта, Аьлтий-Юртарча ферме кхоабаш дола дерригa доахан дикача цIеча фух долча шинарех хьахинна ла. Дукха шура луш долчарех да Наьсар-Кертерчеи Пхьилекъонгий - Юртарчеи фермашкара дараш а.

Шоай хан-ханнахьа зооветеринарни гIулакхаш чакхдоахаш, лазараш ца леттадолийташ хьайбаш лорадеш, доаркашеи скотникашеи дечча Iунала хадданза тIахьожам лоаттабеш шоашта могар ду совхоза зооветеринарни специалисташа.

Совхоза дирекцеи парткомои хадданза теркаме лоаттаду болхлой коллективашта керте латташ бола юкъерча звенои кулгалхой шоай гIулакх дика довзаши наьха къахьегам вIаштIехьбаккха ховши специалисташ хилийтара. Доаркай, скотникий, Iаьсий леладерий къахьегам дика вIаштIехьбаьккхаб Наьсар-Кертерча ферма бригадира, Нохч - ГIалгIай АССР юртбоахама заслуженни болхлочо Лолахоев Iасолта, зоотехника Муталиев Iалихана, веттехника Ведвижев Iалихана, Пхьилекъонгий - Юртарча ферма бригадира Илиев Мовле, зоотехника Умаров Мухьмада, веттехника Дзауров Мувсас. Цудухьа совхоза фермай коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье лакха хьокхамаш гойташ къахьег цар кулгалдеча коллективаша.

Масала, Наьсар - Кертерча ферма болхлоша укх шера ялх бетта хIара кхоабача Iаттагара 1431 килограмм шура яьккхай, хIаьта Пхьилекъонгий - Юртарча ферме — 1347 килограмм. Карарча шера из хьокхам 3000 килограммага дIакхоачабе таро йолаш я шаккхе коллектив.

Тахан вай массане доккхал де а дег тIара баркал ала а доагIаш дукха болхлой ба совхозе хьаьнала къахьегаш. Царех цхьабараша хIанззле тIеххкхоачашъяьй карарча шерара шоай планаш, шоллагIбараш из кхоачашъяь бовла боахк. Царна юкъе я доаркаш Темирханова Маржан, Сагова Марем, Дзаурова Цаэш, Айдаева Зайнап, Плиева Райхьант, Хаштырова Лейла, Торшхоева Тома, кхыбараш; Iаьсий леладераш Костоева Хьава, Бариева Марем; скотникаш Оздоев Ваха, Баркинхоев Аюп, Фаргиев Жантмар, Айдаев Аюп.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

БОЛХЛОЧУН УЙЛАШ

ТХОНА IАТКЪАР...

Тха цех маIача наьха кочамаш тегаш я. Уж дика хьаe ерригa тараш я — эшар хIама дац, духхьал хIамаш тегараша балха ма хулла дукхагIа терко яр мара.

Бакъда, из ца дар бахьан долаш, цеха болхлоша ялх бетта производственни план 74,4 процент мара кхоачашъяьзар, наха дIа ца кхоачаш йисар 110 эзар сома маьха продукци.

Цун керттера бахьан да тха болхлой производственни дисциплина кхы дIахо ла йиш йоацаш во хилар.

Шийна тIалатта бехктокхам кхета ца беш волча сага цIаккха аьттув баргбац.

Из иштта хилар бакъду тха цехерча хIамаш тегараша.

Масала, балха ди дIадолалуча хана цехерча ши бIаь гаргга волча сагах нийсса ахаш хьабахканза хул. Цул тIехьагIа сахьат даьлча цхьацца-шишша боагIаш хьагуллу тIехьабиса боагIараш. Бакъда, тIехьа ма диса дий тхо аьнна тIаккха а сихха балха тIаберзаш оамал яц цар. Дуккхача хана денз бIарга ца байча санна, чуийнна шоай болх беш бараш а юкъагIа боахаш, дахар-денар дувцаш чакхбовл уж новкъостий. Цу хана цехах бокхъонца йоле базар хул. Юххера а шоай балха моттигашка Iоховаш. Бакъда, шоаех Iуйрийна денз летача мекъалах болх дIаболабе безам ца боагIаш тоъал ха йоаккх.

Кхоачаш цар шоай къахьегама ди дIадоладаьд алалехьа, делкъийга хIама дуъа ха хьатIеотт. Цул тIехьагIа мукъагIа Iуйрийна шоаш йовзь ха юхаметтаоттае, тахан тIадиса декхараш тIера дIадаха гIортаре а хIама дацар.

Уж санна дола, производстве товш доаца гIулакхаш нийсдаларах боаргIача боарамагIа дIабодац цеха болх.

Болх юкъагIа а бите шоай гIулакхаш кхоачашде аьле нах дIаболхаш моттигаш а хийла нийслу тхо долча. Царна кIаттIа а кетац, балха тIера баьнна сахьат — шинъ даьккхадар, аьнна. Юхебисачарех цхьаболчар а башха сагота а боацаш, цхьацца - шишша дувцаш багIаш, чакхдоаккх къахьегама ди. Цу тайпарча новкъостех пархIа беза хIамаш тегараш: Котикова Роза, Наурбиева Яха, Ужахова Роза, кхыбараш. Цар шоай сменни нормаш шозза кхеи итт процент мара кхоачашъяц. Цул совгIа, балха тIа дукха гIалатеш а ду. Цар тийга хьаяь цхьайола кочамаш наха бIаргайойта эхь долаш хул, во маха баккхар бахьан долаш. Масала, пхьошаш харцахьа дIатIа а дегIе, кач юхамаччахьа тийге моттигаш нийслу. Бракйола продукци тоаеш ягIача Кузмичева Валентина Сергеевнайна массе а хана шортта хьабе болх хул.

Ханнахьа балха хьа ца воагIаш малагIча бехьенах висавар хьо, аьнна мастера дахьча хаттара жоп луш болхлоша массаза доахар цхьа бахьан да: сахьато гургал ца тохарах сома ца доалаш дисад. ВIалла балха ара ца бовлеш шинкъо ди даьккхараш кхы тайпа бахьенаш лехаш хул: цIаьхха нана цамогаш хинна хьийзад е гаргара саго [illegible]

хIамаш тегараш: А. Дауева, Ф. Акуева, А. Павлова, З. Масаева.

Фу нах ба къахьегама дисциплина телхаераш, доаца бахьанаш лехараш?

Уж ба дегIаца шортта низ болаш, ханна къона. Уж ма бий коллектива хьалхашка латтача гIулакхех бIу ца къожабеш, халагIа мел дар шоашта дIатIайийца майра гIа баха безараш. Цудухьа эхь долаш хIама да цар леладер!

Из иштта хилар, производства ветераний а бахиба. ХIана аьлча, тхо дехкарийла да кагирхошта нийса хьехам бала, уж харцахьча новкъа ца балийта. Бакъда, тхо а цахе пхи - ялх мара яц, цудухьа массанехьа бIарг дIа а кхачац.

Коммунисташ а комсомольцаш а бац - теш шоашкара масал телаш къахьегамхой дикача гIулакхашта тIакхебе декхарийла а во дар, производстве товргдоацар юкъера цIендаь дIадаккхара оарцагIбовла а безараш?

Бакъда, Амельченко Любовь Алексеевнас кулгалду юкъхьанцера партийни организаци, комсомола комитет коллектива дерригача гIулакхашта юстара латт.

Цехе доаллар бIарга ца гуш санна сатийна Iеча профсоюзни организаце геттара цецвоаккх. Из яц-теш прогул яьр, балха тIехьависар, тIеравьннар бехктокхаме озавезар, выговор еш, преми дIайоаккхаш, отпуск йоагIача ханал тIехьайоаккхаш, дисциплина чIоагIъяра тIадерзадаь гIулакхаш чакхдаха дезар. Цкъа - шозза мукъагIа цо цу махагара доагIар цIенхаштта хьадехаре озалуш хургбар...

Сона хетаргахьа, нийсе хургдар а яхаш йола бригада советаш вIалла яргйолаш яле сома а яьха цар а шоай бе аргIа йола болх лерттIа боре. Цу советашка гIолла чакхбоаккхача кхетама балхо гIулакхаш тоадергда, аьнна хет, хIана аьлча, харцваьннар новкъосто дикагIа кхетаверга.

Производственни дисциплинах дувцаш са тIатоха безам бар механик Дрогин Василий Иванович керте латтача халкъа тIахьожама группас цу гIулакхашта никъ бехкаргболча оагIорахьа деш хIама дац, аьнна. Изал во дисциплина йолча коллективе цхьа болхло бехктокхаме эзавац хIанзалца. Бехктокхаме оза йиш йий паьрххIа рейд а яь, гучаваьккхар мара. Бакъда, сона дага а доагIаш тIахьожама группас укх шера цхьа рейд чакхъяьккхац. Цудухьа болхлоша яь брак а уж балха тIехьабувлар а къайла дода.

ХIанз йола производственни дисциплина тоаяра хьежжа мара коллектива гIулакхаш а дикагIча оагIорахьа эргадаргдац.

Цу наькъаца мара вIаштIехьдаргдац КПСС ЦК апрельски Пленума решенеша дIадеххача тайпара йолаш йолча тароех бизза пайда а эцаш дукхагIа дика товараш арахеца.

Цудухьа массавар аз тIахьех, из дага а кхоабаш, цIенача дег тIера къахьегара. ТIаккха мара наьха хьаштегIа дизза кхоачашдургдац, тегаш доле берзакъаш хозеи дикеи хургдац, цунца мара коллектива сий а айлургдац.

М. АКИЕВА,
Грозненски швейни производственни объединенин йолчу цеха заготовщица.

Къоалам бе белле лархIа

«Аргунводпром» объединене № 1 йолча формовочни цехе Исаев Хьасана къахьега дукха ха я. Формовщика говзал лерттIа караерзаяьй. Бакъда, низ тIабахийта болх хьабе ловш вацар. Цкъаза план кхоачаш ца еш вусар. Балха хьава тIехьавоалаш а, къахьегама дисциплина телхаеш а, шийгара маларца дувзаденна кхыдола гIалаташ а цо дувлийташ моттиг хилча бригадира, цIимхара бIара а хьежа, шийх бехк баккхарал совгIа кхы хIама хургдоацилга ховш вар из. Цу тайпара никъ лаьца къахьегараш из воацаш кхы а болаш бар цехе.

Партийни а профсоюзни а организацеш уж тайпа болхлой ца гуш яр, аьлча нийса хургдац. ХIаьта хано ше а дIадехаш дар цу тайпара кулгаш Iохийца болх белга дIадоаккхилга, дисциплиней порядоки чIоагIъелга. Иштта, цу коллективе лаьрхIар социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга тоаде, формализм дIаяккха, хIарачун коллектива юкъара декхар бахьан лог лазаргдола хьалаш хьаде.

Цу хьакъехьара гIулакхаш чакхдаха болабелча партийни а профсоюзни а активисташа эггара хьалха ког-гIортилга еш хиннараш хьалхалатта къахьегамхой бар. Х. Исаев санна бараш шоашта баргал а хинна дIаоттар кхерар, царех шекбувлар. Нийсбелар уж бегбоахаш бараш а.

Социалистически декхараш тIаэцара хетаяьча собране яхь корта болаш вIаштIехьъяккхарах дола дош дувцача хана а йист ца хулаш дукха ваьгIар Хьасан. Из чакхъяла гарга кхаьчача ханна Iеваланзар, кулг а айдаь, со а ва яхье вала раьза, аьнна, къамарга шод увтташ санна, озавенна массехк дош аьлар.

— Хьанца? — хьаттар цига хинначар, юхь тIара белакъажар дIа а ца доаккхаш.

— Тахан эггара тIехдола хьохкамаш доахачунца! — сомъеннача оазаца бIубенна жоп делар цо.

Ер-м бегаш бе дагахьа вийхьогI, аьнна йола уйлаш керта чу яьхкача, активисташа хьалхалаттача формовщика Берсанукаев Руслана уллув дIаязйир цун тайпан цIи.

Хано хьахьекхад яхьа сийго цун сакхетаман гIулакхаштен дика влияни яьлга. Балха геттара чувеллар Хьасан, къахьегача нийслу моллагIа хIама теркалде, юкъара гIулакх бе-башха ца хета ваьлар. Кастлашха хувцаделар цун балха хьокхамаш, хьалхалаттачарна тIакхийра. ЦIагIарбараш а цунца безамегIа хулар цо доккха алапи чудеча. Цу дерригне хийцар цун балхацара. вахарцара оамалаш. ХIанз из ва коммунистически къахьегама ударник.

ХIаьта цу тайпарча яхьо къахьегампара гIулакх хувца аьттув балийта масалаш укхаза кхы а долаш да. Дукхача хана тIехьаюсачарна юкъе йолаш хьайоагIар Абдулмежидов Султана, Заиев СаIида кулгалду формовщикий бригадаш. Яхь корта болаш вIаштIехьъяьккхача, моральнии материальнии стимулех дикагIа пайда ийбе баьлча хоалуш йола эргалонаш хиннай цу коллективашка а. В. И. Ленин ваь 115 шу дизараи Коталон Деннеи сийна къахьегама мул боаккхаш хиннарий балха итогаш йича призови моттигаш яьхачарна юкъе яр цар коллективаш а.

Парте XXVII съезда къахьегамеи политическии хьинар айдаь накъабахара советски нах тIахьехаш КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленуме аьннар дег тIара раьза хинна хьаллаьцад объединене къахьегамхоша. Цунна гIулакхаца жоп а луш, цар тIанийцар доккхагIдола социалистически декхараш. Къахьегама овсарле планал тIех хьалха ах процент лакхъергья, аьнна дар коллективо денна дош. Из пленум чакхъяьнначул тIехьагIа кхы а низкъалагIа дола декхар тIанийцар — кхьа процент къахьегама овсарле лакхъергья, лийрхIачул тIех цемент, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоергья, аьнна.

Уж декхараш кхоачашлара хаьлда мероприятеш оттаяьй «XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизагIа лелаеча яхьа хIара итт ди массаза доал итогаш ю. Хьалхара декада йистеяьлча бригадашта юкъе котъяьннар Заиев Сайтселима бригадеи къаьст - къаьстача формовщикашта юкъе коммунист Берсанукаев Руслани хилар гучадаьлар.

Укх деношка кхоалагIча декаде де карагIдаьнначун мах беш хинназ укхаза. хьалхле (182 процент задани кхоачашъяьча) юха а Заиева бригадага я.

Партийни, профсоюзни организацеша яхьа боагIа лостам балара, цох хьахур беркатегIа хилийтара лаьрххIа штаб хьаяьй. Цар къоаставу итт дийнахьа эггара дикагIа къахьийга болхло, бIарчча коллектив. Уж «молнешка», пенгазеташка бувц, царна цIе вымпелаш, ахчан совгIаташ лу.

Хьалха кхы а 24 декада я. цудухьа объединене партийни, профсоюзни организацеш яхь лелаяра хIара этапагIа хьахур коллективо декхараш тIаэцаш лерхIаш хинначунга хьежжа дий хьожаш хан-ханнахьа анализаш ю.

Иштта, карарча бетта хьалхарча деношка хиннача собране белгалдаьккхар, къахьегама овсарле лакхъяра, цемент, электроэнерги кхояра оттадаьча боарамал совгIа хьокхамаш даха карагIдаьнилга. хIаьта арматура даькъе из де вIаштIехьдаьннадац. Цига доклад яьча объединене партбюро секретара Беликов Iийсас а, кхычар а къаьстта цу гIулакха теркам тIаувзилга хьадийхар подразделеней партийни, профсоюзни организацешкара, кулгалхошкара. Кхомбара режим чIоагIъяра де эшараш белгалдаьхар. Экономически служба декхарийла йир, къоалам бе а белла. хIара участко денна даьчунга хьажа, цох лаьца кулгалхошка хоам бе.

З. МУХАДИНОВ,
тха штате воаца корреспондент.

Вай лоалахой болча

ДИПЛОМ ДЕННАД

Ткъаь бинъ мехкарча эзар совгIа йолча фирма дакъа лаьцар Москве хиннача «Здравоохранение-85» яхача дунен халкъашта юкъерча выставке. Къаьстта а теркам тIаозаш хиннай советски павильон. Дуккхача экспонаташа дийцар унахцIено лораеча, медицински Iилмеи техникеи дегIакхувлача вай мехка доахача толамех. Цига гойташ хиннай «Севкаврентген» яхача Майски завода продукци а. Цу предприятера выставке гойташ хиннай РУМ 21 яха рентгеновски, «ЭРГА-03» яха электрорентгенографически аппараташ. Специалисташа дика мах бир цу экспонатий. ЧIоаггIа теркам тIаззар тIехьарчо, из хIанзарча хано дIадеххача тайпара конструкци йолаш я.

Организационни комитето «Севкаврентген» Майски завода выставкага дика кийчо ярах диплом елар.

(«Кабардино-Балкарская» правда»).

ЦХЬАН ДИЙНАХЬА — 120 ТОНН!

Курахски района «Гельхенский» совхозе шоай ма хулла хьайбашта дукхагIа доакъар Iалашде гIерт. Из кийчдар къаьстта дика чакхдоаккхаш да Дербентски зонерча хьайбаш лоаттадеча моттигашка. Ткъаь сагах латтача бригада лоацхача хана 50 гектара тIара йоли дIайийна люцернеи хьекхай. Цхьан дийнахьа дIа а йихьа, хьайбаш леладеча фермашта юхе аргIаш дань Iоттаьй 120 тонн.

ФЕСТИВАЛА СОВГIАТ

Республикерча школай дешархоша Москве хургйолча студентийи кагирхойи XII-ча Дерригдунен фестивала цIерагIа дахьийтад ялх бIаь совгIа сувенири ткъаь итт совгIати.

Школашка, пионерий цIеношка дешархоша дукха болх бу сувенираш хьаеш. Ерригача районашка, городашка хIана дац аьнна выставкаш - хьажар а ш хиннад. Царна юкъе дикагIйола хIара районера 25 сувенир комсомола обкоме дIаеннай. Из дика гIулакх дIадоладаьча Балхарски юкъарча школа дешархоша дIаеннай 150 топпара кхабилг, маска, кхыяраш.

Дагестанерча бераша хьаяь сувенираш пионерски организаце Центральни советага дIанхаьчай. Фестиваль йолча деношка дунен кагирхой форума доакъашхошта лургья уж.

(«Дагестанская правда»).

ХАЛХАРАШ А НИЦА — МОСКВЕ

Къулбаседа - ХIирийчен паччахьалкхен университета студенчески самодеятельни халхара ансамбль йовзаш я гаьнна арахьа. «Иристон» аьнна цIи йола халкъа халхара заслуженни ансамбль студенчески самодеятельни кхоллама Ерригсоюзни фестивалий шоазза лауреат хиннай, кхыча конкурсашка коталонаш яьхай. Москве а цкъа концерт денна Iийнаяц из. Цхьабакъда, вай мехка столице бахар къаьстта хьамсара хет кагирхошта. Дунен кагирхойи студентийи XII-ча фестивале болх уж Къулбаседа-ХIирийчен кагирхой цIерагIча. 120 совгIа долча мехкашкара баьхкача хьаьшашта гойтаргйола программа кердадараш юкъе а кхувлаш, эргаьккхай.

Ше Москве яхале «Иристоно» шийи мехкахошта концерт деннад, хIаьта цох гулдаь ахча фестивала фонде дIаденнад.

(«Социалистическая Осетия»).

Iилман-технически прогресс сихъяра наькъагIа

КЪАХЬЕГАМ АТТАЧА БАККХАРА

Iилман - технически прогресс халкъа боахама доакъошка мел лоархIаме моттиг дIалоацаш я дувца эшаш дац. Дикка дакъа кхоач цунах гIишлошъеча а. Iилман-технически прогресс балха юкъекхувлилга мишта латт вай республикерча гIишлошъеча организацешка?

Тха корреспондента деча хаттарашта жоп лу тахан Нохч-ГIалгIай гIишлон индустре Iилман - технически общества председатела заместитела Э. ГУГИЕВА.

ИНТЕРВЬЮ

— ЧIоагIа дегаш гIоздаларца тIанийцар оаха дукха ха йоацаш Iилман-технически прогресс сихъяра Москве хинна совещани. ЧIоагIа лоархIаме дешаш дар цига дийцараш. Тахан хала да механизаци автоматизаци балха юкъе ца йоалаеш йола моттиг лаха. Халкъа боахама массе доакъошка Iилманна карагIдаьннараш юкъе доацаш моттиг яц. Вай республикерча Iилман - технически обществана чувоагIа 5200 член.

ХIаьта тха общества керттера декхар да гIишлон индустре масса долча доакъошка керда техника, Iилман карагIдаьннараш юкъекхувлилга. Тхо гIерт Iилманхоша, проектировщикаша, производственникаша вIаши айхха бувзам болаш къахьегилга вIаштIехьдаккха. Грозненски мехкдаьтта института гIишлон факультета база тIа вIашагIъелла я тха индустре балха лостам тела центр. Цун дукха разработкаш юкъейоалаьй укх тIехьарча хана республика гIишлон предприятешка.

Царех цаI хьаэцаргья вай. Из юкъеяхьар бахьан долаш Грозненски аьшкабетонни конструкцеш хьаеча заводе панелаш еча хана 30 процент цемент, металл кIезигагIа дода хIанз. Цунца цхьана панелаш дуккха а дикагIа хиннай. Из кердадар балха юкъедоаладеча хьинаре дакъалаьцар института преподавателаша, студенташа.

Дукха ха йоацаш лакхе йийцача заводерча наьха къахьегам аттача боаккхаргболаш, производствана боккхa экономически пайда лургболаш кердадар юкъедоаладе лаьрхIад мехкдаьтта институтерча вай йийцача центро. Цун башхало сенах латт аьлча, предприяте продукци хьаеча дукха йIовхала энерги дIайодандаь Iилманхоша лаьрхIад йIовхала энергена меттел маьлха энергех пайда эца. ХIанз хьалхара тохкамаш деш да. Опыташа хьахьокх из гIулакх аьттув болаш балха юкъедоаладе йиш хургйолга.

— Нохч-ГIалгIайчене болх беш я СССР Госстроя гIишлон - тохкама института филиал. Iилманеи техникаеи карагIдаьннараш балха юкъедоаладара. МалагIа декхараш да цу филиала болхлошта хьалхашка латтараш?

— Цхьан дешаца аьлча декхарий лоархIам боккха ба. Ховш ма хиллара, вай мехка цхьайолча регионашка каст-каста мохк агаш хиларцеи грунтови хиш дукха Iайна хиларцеи дувзаденна лаьттан тIоанаш цхьайолча моттигашка чухерц. Цо чIоагIа новкъарле ю гIишлонхошта. Хьажал шо, хоза цIа хьалдаь ши-кхо шу доаллаше а лаьттан тIоанаш Iочудахар бахьан долаш цIеношоагIора доал, пенаш эттI. ХIаьта из тайпа цIа юхаметтаоттадара кердадар хьалдечул дукхагIа рузкъа дIадода. Института филиала из тайпа хIама ца хилийта лерхI. ГIишло хьалъергйолча майдан тIа буруш техе массехк кIоарга скважина йоакх. Цул тIехьагIа цар чу хий чухец. ТIаккха зарядаш чу а яхийте, уж лелхийт. Цо лаьтта вIашкатоIаду, цудухьа хьалъяь гIишло цхьаккха хIама новкъа доацаш дуккхача хана латтаргья. Из гIулакх гIишлошъеча юкъедоаладаро хIара шера 500—600 эзар сом пайда лу.

— Вай лакхе белгалдаьхача масалаша хьагойт Iилман болхлой, проектировщикаш, производственникаш вIаши айхха бувзам болаш къахьегаш болга. ХIаьта цу дерригача дикача гIулакхашта юкъе шун Iилман - технически общества малагIа дакъа да Iа дувцилга ловра сона.

— Областной правлене президиума цун секцешка, юххьанцарча организацей советаша шоай заседанешка дувца дешаш Iилмеи техникеи дегIаахарца, цунца цхьана практически рекомендацеш теларца дувзаденна да. Вайна ховш долча тайпара хIанз а гIишлошъеча дукха да кулг-карара ду балхаш. Къаьстта штукатурни, малярни дараш а долаш. Укхаза чIоагIа лоархIаме я эIамига механизаци. Бакъда, вайна ховш да из дукхагIча даькъе болх ца беш хулга. Цу тайпара кхоачамбоацар дIадаккхара Нохч - ГIалгIай гIишлон управлене «Оргтехстрой» тресто дакъа а лоацаш, 12 тайпара кердача маркех йола эIамига механизаци балха юкъейоалаьй. Царех я «УШОС-6», «УШОС-4», «Салют-2» яха штукатурни станцеш, шлаки керамзити гIишлон тхов тIа хьалтела ПБ-1 яха установка, шпаклевочни аппарат, пенаш шаьрду «СО-22», «СО-0,6А» яха машинкаш, кхыяраш. ЭIамигача механизаце уж хIамаш балха юкъейоалаярах вIаштIехьдаьлар гIишлон - монтажни балхаш дарга дIадодар 50 эзар сома маьха кходе.

Цхьаькха хIама а дар са белгалдаккха безам болаш. Из да балха технологически режима ЭВМ юкъейоалаяр. Электронно - вычеслительни машина гIонца Нохч-ГIалгIай гIишлон управленена чуйоагIача шин гасторо - бетонни узела централизованни хьисапе бIаьннел совгIа объект маркхалца Iалашъетаро хилийтай. Шера цунах боала экономически пайда 200 эзар сом ба.

Цхьан дешаца аьлча, Iилман - технически прогресс балха юкъейоалаяра оаха даьр кIезига дац. Бакъда, дIахо йодача хана де дезараш Iалаьмате дукхеи чоалханеи да. Наьха къахьегам аттача баккхара, къахьегама овсарле лакхъяра, вай республика гIишлон индустри хIанзарча хано дIадехарашка хьежжа йолча оборудованеца, механизмашца Iалашъе хьожаргда тхо.

ХАЛОНАШ ЭШАЕШ ДАЬККХА СИЙ

DIадахача шера октябрь бетта дар из Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхозе Кодзоев Бахьаудина звенос хьалкхеь хьажкIаш чуэцаш боахкар механизатораш.

Царна совгIата доагIаш санна сийрда малх а хьежаш хоза ди денадар. Болх безаме дIабодаш хилча вIалла мишта яхар а ца ховш сиха дIайода ха. Механизатораш иштта балха чуйийна боахкача сахьатех хьатIакхаьчар делкъийна хIама даа дезаш йола ха.

Дукха хье ца луш дIадоаду цар шоай тракторий комбайний мотораш. Цигга кхай тIа латтача дIа-юха леласча столовена хьатIа а баьхке дIаьхача истола гонахьа хIама даа Iоховш ялат чуэцаш боахка болхлой. Йоккхача аре сатем отт. Хьахозаш хIама дац цар шоайла дIа-юха бу безаме беган мара. Геттара чамболаш хет царна шоаш цIенача фега дуа хIама. Цу хана цига хьатIакхоач Назрановски райпо автолавка.

— Хьа-м вай Ахьмад а кхаьчар! — оал Кодзоева, кабинка чура Iоваьнна шофер бIарга а вайна. ТIаккха цунгахьа дIакхайк из. — Хьавола цхьана хIама дуаргда вай!

Саббаре гIа а боаккхаш уж болча хьатIавоагIа юкъерча дегIара а волаш ханна нийсвенна саг. Салам а денна, шоай эздел лорадеш хьалъуралийлхача механизаторашта дег тIара баркал а аьнна, Бахьаудина юхе Iохов Ахьмад. Механизаторашка хаттар даь ваьлча шийна хьалхашка Iоттабаь кхача баа волалу из а.

— Бакъдий из сона хезар? — хоатт цо шийна гонахьа багIарашка. безаме вела а къежа. — Яхайтта тонн гаргга томараш а тIехьа хьажкIаш хIара гектара тIара укхо йоах яхилга? — дIаверз из Кодзоевгахьа.

— Даьра да. — массанена а хьалхара жоп лу комбайнера Зурабов Махьмада.

— Из хьа а хеза цхьа доккхача дика тIа се водаш мо хеташ дега товр хинна венав со укх наькъа укхаза, — аьлар Ахьмада.

Иштта механизаторий аьттув баьлча дика хеташ цар кхашка из уха дукха шераш дIаихад. Ахьмада хадданза йоакхо ю ший автолавка чу болхлошта эшаш дола промышленни товараш хилийтара.

Шоаш хIама диаь баьлча цу наькъа цо денача товарашка хьожаш, царех шоашта эшараш къоастадеш, доацараш цунга тIехьагIа юхавоагIача хана далахь яхаш бар механизатораш. Ше дIавахалехьа блокнот хьа а даьккха дIаяздду цо механизаторашта эшаш дола товараш. Ши-кхо ди даьлча юхава веза уж а дахьаш.

Вахар тоадаларга хьежжа наха эшараш а дукхагIа хул. Къаьстта хоатташ я модельни туфлеш, костюмаш, кожанкаш, кетараш, кхы тайпа товараш. Ден сердалонагIа къа а хьегаш балхаш сихденнача хана кхашка боахкача механизаторий йиш хилац городашка а ухаш уж шоашта эшараш ийде. Из дика кхетадеш волча Ахьмада ший низ дIакхоначар ду цар хьашташ кхоачашдара. Лоацца аьлча, болхлошта эшаш дола товараш хилийтара, кIирандийнахьа а уж лахара цар тIерабувла ца безаш дола гIулакх деш хьавоагIа. Из дар Кодзоев Бахьаудина из шийна бIаргавайча «Хьа-м вай Ахьмад а кхаьчар!» аьнна цун хьамсара цIи яккхар. сий деш шоашта юкъе Iохоавар.

Иштта вIалла дага а доацаш совхоза механизатораша вовзийтар сона автолавка лелаеш вола Албогачиев Зарахмата Ахьмад. Дукха ха йисаяц цун пенсе ваха а. 1958 шера денз болх бу Ахьмада Назрановски райпо, хIаьта автолавка делаю ткъаь кхоалагIа шу да. Къахьегара тIера волча сага мара низ дIакхачац цо санна шин профессех дола декхараш кхоачаш а деш толаме къахьега.

Из цун вIаштIехьдоал ха дIаяхаргеи болх барген хьежжа автомобила мотор е чоалхане йола агрегат еха а еха тоае эзаш моттиг нийсъелча, Iаьржа халат хьатIа а дийхе, дIаотт Ахьмад из тоае,

слесара де дезар ше а деш. Ший ханнахьа технически обслуживани ярах а кхы тIа эшаш дола кулг бIу ца къажаш тохарах а къаьна яле а коэффициент лакха йолаш лел цун грузовик. Дикача дас тIавагIача говра санна кхом а хеташ доалду цо техника.

Хийла моттиг нийсъеннай Ахьмада совхозе а ваха цIавоагIаш хьалхара чарх хецаенна. КIал хотта а болаш IотIаделхача догIах из хьаяккха а цун когаметта кхыяр дIаоттае а йийзай. Цкъа иштта вахачара цIавоагIаш из гIулакх а нийсденна догIо тIоадаваь волча Ахьмада дагадехар машина тIара дIа а ваьнна цхьа мукъальнна тина хьаэца. «Е шоферий хало ла а ца езаш паргIатта болх бе йиш хургья хьа, мехкдаьтташ доахкаш хургдац кулгаш а. Iуйрийна хьаелла езача сахьатах хьа а еллаш, сайрийна ший ханнахьа мара дIа з ца къовлаш товариш дохке атта кхоачашъюлургья план а», йоахар цхьан оазо. «Фу аргда тIаккха хьо вовзараша, везараша? Цар а массане а аргд, духьхьал хьайна болча пайдана цига вахав. Наха гIулакхде гIерташ хулаш йолча халонех кхераш даьккхад Iа хьай сий. Атто лехаш хиннаваларе доаккхаргдацар. Из лоралде деза. Цул лакхагIен дезагIеи цхьаккха хIама дац укх дунен тIа», йоахар шоллагIчо. Цу дешаша тхьайса уллачара цIаьхха сомаваьккхача санна тохадолийт дегI. Уйла ца йича валац. «Хала дале а пенсе ваххалца дIахьоргба аз е болх», соцам бу тIаккха Ахьмада.

Цул тIехьагIа боккхача балех мукъаваьлча санна дог паргIата а даьнна хьинарегIа къахьег цо. Цхьа шу дIадахийтац ший план а тIанийца декхар а толаме кхоачаш ца деш. ДикагIа низ дIакхоач нийслуча халонашта духьала отта а. Цун къахьегамах боккха мах баьб Даьхено, 1977 шера «Знак Почета» яха орден а енна. Цул совгIа Ахьмада делаю «Отличник советской потребкооперации» яха сийлен цIи. Доккха сий даьд цун Гамурзиево яхача юрта бахача наха а юрта Совета депутаталла хержа.

Ахьмадеи цун цIеннанас Маретеи нийс бер хьалкхедаьд. Цар боккхагIбола кьонгаш Къурейши Хьусени шоай даь викъ а хьаллаьца «Назрановский» совхоза шофераш болаш къахьегаш ба, хIаьта эIамагIдола бераш училищеи школеи деша дагIа. Цу дуккхача берий нана йола Марет а «Назрановский» совхоза Аьлтий-Юртарча ферме доярка йолаш хьаьнала къахьегаш я. Цхьа шу дIадахийтац цо а планагIа яккха йоагIачул дуккха дукхагIа ше хьожача доахангара шура ца йоаккхаш.

— Ахьмади Марети санна къахьегара тIера да цар хьалкхийнеи хьалкхувши доагIа бераш. Ираз долаш даи нанеи а хет сона царех, — йоах райпо партбюро секретара Бузуртанова Хьасас.

С. СУРХОЕВ.

СУРТА ТIА: А. Албогачиев.

С. ПУГОЕВА сурт.

КЕРТТЕРДАР ТЕРКАЛДЕШ

Укх пятилетка тIеххьарча шера доккхий социалистически декхараш тIанийцад Карабулакски рудай йоаца материалаш арахецача завода коллективо.

Масала, дерригача технико - экономически хьокхамий план 28 декабре кхоачашъе, заданел совгIа ши эзар кубометр тайп-тайпара гIишлон материалаш арахеца, рационализаторски предложенеш производствана юкъе а кхувлаш, пхи эзар сомага кхоачаш пайда эца лаьрхIад цо.

Бакъда, тIанийца декхараш ма дарра кхоачашде низ кхачац цун.

Завода цехашкара технически процессаш эшача оатхалашца лерттIа Iалаш ца ярах дувцаш эггара хьалха хьоахаде деза кхера охьаш йолча установках латташ йолча питателах. Диъ шу хьалха эксплуатационни ха чакхъяьнна хилар бахьан долаш, каст-каста из йоха а йохаш, производства болх юкъагIбувлар.

Массаза санна еха питатель тоаеш воаллача болхлочо Кодзоев Закречо йоах:

— Ший эксплуатационни ха чакхъяьнна йоллашехьа а къар ца луш дика болх беш кхо шу даьккхадар укхо, бакъда, хIанз геттара тишъялар бахьан долаш каст-каста йохара тIера я. Керда питатель яхьаргья яхаш кулгалхоша хозача къамаьлаца тхо тешаду тоъал ха я.

Кулгалхой производства гIулакхашта башха сагота ца хилара тешал деш дола кхы а дукха масалаш доаладе йиш я. Царех а лоархIаш белгалдаккха деза продукци дIа-хьа кхухьа конвейерни лента сов дукха хийда, дерригa хийтта а хийтта да аьп на, кхы хувца лента ца хилар бахьан долаш.

Иштта дIаоттас цхьа «башмак» яц оборудованех йоалла кхоъ мара, уж а ехача биккха бехк боацаш тиша я.

Тахан завода доалахьарча КРАЗ яхача ткъаь пхе машинах, нийсса ахаш дIаоттае оатхалаш ца хиларах ремонте латта дукха ха я. Царех ткъаь цаI машина хIаьта а болх беш хила езар.

Долаш долча кхоачамбоацарашка хьежжа йоккхача заводе хIанз я тIехьа йоацаш я слесарий-ремонтникий бригада.

Цхьан оагIонга диллача лоадам боацаш хетадала а тарлуш дола вай белгалдаьха кхоачамбоацараш завода массе а участкашта новкъарле еш да.

ХIанз вай ювцача заводе дукха болхлой ба йоккха опыт а йолаш, производстве кердадараш юкъекхувлаш къахьегаш. Царехког гIоргolга а еш, цIенхаштта тоабе беза болх. Иштабарех ба новатораш - производственникаш Кодзоев Закре, Лейман Леонид, Кошелев Михаил, кхыбараш.

Уж лакхе дийца дола кхоачамбоацараш сихагIа дIададахара хадданза терко а еш, дIахо йодача хана завода коллектива ший гIулакхаш белгала тоа ца дой дерригa декхараш кхоачаш ца деш дисар кхерам болаш да.

Ц. АУШЕВА,
тха штате йоаца корр.

Доазол дехьара

Виндхукера деча хоамех, укхаза дIахьош я Намибена доал дара «доазув оттадаь бокъонаш» иштта оалача «ханна йолча правительствага» дIаялара гIожа политически фарс. Расисташа «кабинет» вIашагIъеллай иштта оалача «чурча партешта» юкъейоагIача биззача боараме Преторе кхоабаш йолча марионеткаех. Цунца апартеида режим гIерт, ООН решенеш телха а еш, бокъонах доацаш Намиби дIалацар дазим хилийта, мехка доал делга намибийски халкъа законах волча викалга — Къулба-Малхбузен Африка Халкъа организацега (СВАПО-га) дIа ца кхачийта. Цу гIулакхашта бокъо а йолаш чIоаггIа раьза бац Намибе баха керттера нах.

СУРТА ТIА: Iаьдал «ханна йолча правительствага» дIададалара духьала демонстраци хиннай Виндхуке.

АП телефото—ТАСС.

Машараи дунен халкъашта

юкъерча кхерамзленнеи тIехьа

ЦЕЛЬТВЕГЕ ХИННА ВIАШАГIКХЕТАР

«Со духьала я «седкъашкарча тIемашта», хIана аьлча сона ловр да бIарггаго цхьаккха герз доацача космосе яха эггара хьалхара йиIиг хилар» — иштта лерхIаш я космически аренашта милитаризаци яра американски планех дувцаш йола нийс шу даьнна Марианна Шульц. Цхьан автобуса тIа машара тIехьа болча кхыча австрийски ший новкъосташца цхьана йодаш яр из машар духьа къовсам лоаттабераш вIашагIкхета моттиг а хинна дIаэттача Штире промышленни городе Цельтвеге. Цун бера дега хеташ дар дизза вIашакадоагIаш дар космос машаре хилара австрийски боламо дIадехарашца.

Австре Социалистически кагирхой болама доакъашхочо Михаэль Пильца, герзаш Iоадара американски планаш тIа дувцар духхьал оборонительни концепцех дола къамаьл мара дац, яхаш США дувцар харцдир Цельтвега стадионе хиннача митинге ше къамаьл деш.

«Европе ткъамаш дола ракеташи «Першингши» дIанийсъяьча хана денз, — аьлар цо, — США планаш тIа керттера лерхIаш дар да духхьашха ядерни герз тохара бокъо шоашта тIехьа хилийтар. «Шовзткъа шу хьалха чакхбаьннаб дунен шоллагIа тIом, тхона лац дунен, кхоалагIча тIема алана юкъе даха», — аьлар цо.

Къаьстта лоархIам болаш да уж дешаш Штире бахархошта, хIана аьлча Цельтвеги лоаллахара Книттельфельди геттара чIоагIа йохаяьяр тIеххьара тIом болча хана.

«Альтернативни список» яхача организаце члена Комлози Андреас ший сагото хьайовзийтар укх дешаща: «Европерча кердача ядерни ракеташа къаьгга хьахьекхал из дерригача доакъошка герзаш дIахо IоадаргIахьа баьккха кхераме гIа болга». Цо аьлар, шоай корпорацешта хьахулача пайда духьа Iоаду США герзаш, ВIашагIкхийттача Штаташа качделлача герзаш Iоадаро тIема арсеналаш дукхагIа хиларга, хIаьта, лоацца аьлча, котбаьннараш хургбоацача тIемага дуг гIулакх.

Штире 20 эзар активисташеи ерригача Австре машара тIехьа барашеи шоай керттера декхар лерхI австрийски герзашцарча низашка истребителаш - перехватчикаш ца эцийталга. Укх районе истребителаш - перехватчикаш дIанийсъе лерхIаш хиларца дувзаденна «ФЕСТ-Альпине» яхача фирма регинальни производственни Совета председатела Эди Кривека аьлар: «ХIанзарча хана истребителаш - перехватчикаш латтача нагахьа санна тIом хилара кхерам тIаотте хIара городах хул тIалатара объект... Цудухьа дерригача адамлен хьаштий бахьан оаха хьадех: соцаде герзаш Iоаделга, ядерни герзаш дIадахара тIехьа къовсам лоаттабе, Европе керда ракеташ дIанийсъяр соцаде. Космоса милитаризаци яра хьаькъал чура яьнна Рейгана уйлаш ехка еза!»

Машара тIехьарча цу манифестаце дакъа лоацаш бар бахача наьха тайп-тайпара викалаш. Христиански демократаши социалисташи, коммунисташ, кхыча партейи общественни организацейи викалаш.

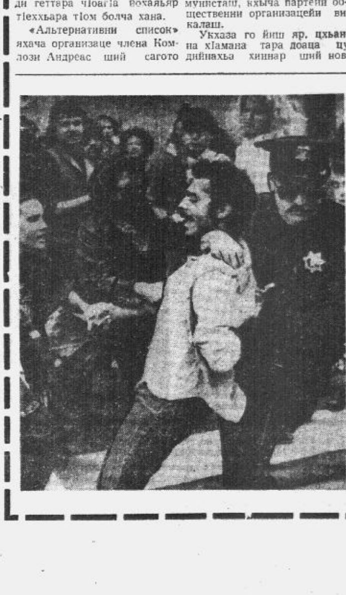
Укхаза го йиш яр, цхьана хIамана тара доаца цу дийнахьа хиннар ший новкъосташта дIадувца безам болаш вола «ФЕСТ-Альпине» фирма болхло а, меню метта манифестанташа дIадехараш тIадола программкаш дIаюха енъаш вола ресторанчика да а. Укхаза бар Шпильберг яхача города бургомистр а, Граца общественни Советий викалаш а, профсоюзни деятелаш а...

БархI километр дIаьха дар цу ахкан дIайхача дийнахьа городашта Цельтвеган Кнительфельдаи юкъера наьха мугIараш. Кхаь-бинъ мугIарах болхаш бар демонстранташ, хIаьта из иштта дале а, нагахьа санна цхьан моллагIча метте юкъ яьлча, процессега хьежаш латтараш шоаш а дIаувттар цар мугIарашка. Нах болхача мугIарех хьахилар цар бе даьхкача лозунгех дола бархI километр дIоахал дола транспарант. Цо къаьгган гойтамеи хьахьокхар машара тIехьа бараша дIадехараш.

«Тхо гулденнад укхаза, хIана аьлча из дерригa а тхона а доагIаш доландаь, — дIакхайкадир христиански демократий викалаша. — ХIаьта из иштта долга Цельтвеге хиннача машара цIейвохьа ма хьоккхара массане дегашка чудоссадир денали тошамн».

Къизача долаш долчо машареча космосах Шульц Марианнана хеташ дар дIа ца даккхийтара, из йиIиг, хIаьта цунца цхьана Лаьттан тIара дерригa бераш, машаре дахаши кхерам боацаш кхоанен чу хьежаши хилийтара дIахо лоаттабергболаш ба машара тIехьара къовсам.

Элизабет ПУХЕР,
австрийски журналистка. (АПН).
Вена.

САН-ФРАНЦИСКО. «США — араяла Къулбехьен Африкера!», «Сацийта апартенда режим хьаллоацилга!», «ЮАР политически тутмакхашта — паргIато», — уж лозунгаш йолаш дуккха нах вIашагIкхийтта демонстраци хилар укхаза, Преторе расистски режимаца официальни Вашингтоно чакхйоахача «конструктивни цхьана гIулакхаш леладара» политикана духьала. Цун бахьан-хоша ВIашагIкхийттача Штаташкара хьайлгар бо политически, тIема, экономически а финансово а дакъье ЮАР хьаллоацилга сацийтар, дIахьайкадир Африка къулбехьарча халкъий къамий кортамукъаленга тIехьара къовсам шоаш хьаллоацилар. Демонстрантий дIалехабе оарцагIлькхкхар полици.

СУРТА ТIА: демонстраце доакъашхой лувцар.

ЮПИ телефото—ТАСС.

✦

МОСКВА. 107 мехкара студенташ ба Патрис Лумумбай цӀерагӀча халкъий доттагӀала Университете дешаш. Уж ба хургбола лораш, хьехархой, инженераш, юрта боахама специалисташ. Университете дешаш болча дукхача кагийча нахеи мехкарашеи дакъа лоацаргда кагирхойи студентийи XII Дерригдунен фестивале.

СУРТА ТӀА: халкъий доттагӀала Университете дешаш бола тайп-тайпарча мехкашкара студенташ ба ЦӀеча майдан тӀа.

А. МОРКОВКИНЕИ
А. ЧУМИЧЕВЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

✦

Дувцар халкъа памятникех да

УЖ МАССАНЕНА ЭШ

Боккъонца, Нохч-ГӀалгӀайчен лоаман даькъе (дукха хӀама ца эшаш республика доазонах кхоалагӀа дакъа хулача) халкъа зодчества шедевраш лархӀа йиш йола бӀаьш дӀаяхача заман материальни культура памятникаш да. Вайнаьха гӀишлошъяра говзал геттара лакха хиннилга хьагойташ йола исторически объекташ эггара дукхагӀа я ЖӀайраха, Эса, Оарга чӀожешка, хӀаьта иштта Кезеной а ГалайчӀожен а Ӏамашта гонахьарча моттигашка.

Царна юкъе эггара боккхагӀа лоархӀам болаш я ТкъобӀаь-Ерда (X-XII бӀаьшеренаш), Альби-Ерда (XI-XII бӀаьшеренаш), МаьтцӀел (XI бӀаьшере) яха элгацаш, БоргӀа наш оала мавзолей (1505-1406 шераш), Аьрзи, ТӀаргам, Пхьуй, Хой, Маважой, Итум-Кхале, Ушкалой цӀераш йолча а кхыйолча а лоаман юрташка юкъерча бӀаьшеренашка хьалъяь уникальни гӀалай комплексаш. Укхазара нах чубаха а, къаьстта вӀовнаш оала тӀема лаьрхӀа а йолча гӀалаша боккъонца хьагойт крае гаьнна хьалхарча замах баьха нах Ӏалаьмате йоккха архитектуран гӀишлошъяреи говзал йолаш хиннилга. Формах чоалхане йоацаши куц долаши хиларца цецвоаккхаш я уж.

Октябрьски революци яьнначул тӀехьагӀа, СССР халкъий истори а культура а комплексно йовза йолаьчул тӀехьагӀа мара, боаггӀаш бола теркам баьбац вай краерча архитектурни памятникий. Белгалданкха деза, вай республике исторически памятникаш юхаметтаоттадеш цхьадола балхаш дика чакхдаьхалга. Масала, ТкъобӀаь-Ерда оалаш дола элгац юхатоадеш. Цхьабакъда, цунца цхьана мукӀарал де деза бӀарчча хьанийцача республике архитектура памятникаш лорадареи царех пайда эцареи гӀулакх эсала леладеш хилара. Масала, таххайалца биззача боараме кхоачашбаьбац Джайраховски а Аргунски а историко-архитектурни заповедникаш яра 1967 шера тӀаийца соцам.

КӀезига ниийслац наха памятникаш лорадара законаш телхадеш, халкъа истореца лоархӀаме йолча объекташта лерттӀа доал ца деш, царна зе деш йола моттигаш. Дукхача памятникашта гонахьа уж лорадара майдаш белгалъяьхаяц. Эсала лелабу архитектура памятникаш гучадахара, уж учете оттадара, лорадара, царех пайда эцара болх. Из бахьан долаш кӀезигача специалисташта мара довзац боккхача лоархӀаме дола архитектурни памятникаш.

Цхьайолча халкъа депутатий моттигерча Советий исполкомаша, къаьстта юрташкарчар, йоагӀаш йола йоакхо яц цу дешай, кхоачашдац цу хьакъехьара правительства соцамаш, лоархӀам бац халкъа культура тӀехьале лорареи «Идеологически а политически-кхетама а болх дӀахо тоабара» хьакъехьарча КПСС ЦК соцамо дӀадехарашка хьежжа, къахьегамхошта кхетам луча цох хьинаре пайда эцареи деқхараш лакхденна хилара.

ТӀахьожам боацаши юхаметтаоттадензеи дола памятникаш сиха дох. ТӀаккха меттаоттаде таро хургйоацаш дӀадалара кхерам болаш деха Ӏовӏашкадаха латт дуккха исторически памятникаш. Дуккхаза дӀаалларах хӀама ца хулаш, боахамий кулгалхошеи укхаза бахача нахеи гӀалашка хьайбаш леладеш а кӀезига ниийслац. Кхыметтел гӀалаш йоха а еш, яьккхача материалах шоай доалахьара гӀишлош наха хьалъь моттигаш а я. Халахете а, цу тайпара зуламе гӀулакхаш леладерашкара законах доагӀача тайпара жоп а дехац е уж бехктокхамс а озац моттигерча Ӏаьдала органаша.

Кавказа лоамех чакхбоала машинникъ биларца дувзаденна кхерам тӀаотт, гӀалай, элгаций, малхарча кашамий комплексаш хьалъелга дегӀаахара центр йолча, Назрановски районера лоаман Эса чӀожара исторически-архитектурни памятникаш дохадаь дӀадахара. Къаьстта аьлча, из никъ буллаш йохаяь дӀаяха тарлуш я ТӀаргам къулбаседехьара вахара а тӀема а комплекс йола ГагиевгӀар гӀалаш, Альби-Ерда элгац, 1919 шера Г. К. Орджоникидзе кулгалдеш контрреволюцена духьаларча болама центр хиннача Пхьуйра къаьнача заман гӀалай юрт. Цул совгӀа, никъ буллаш толхае тарлу ТӀаргам, ТкъобӀаь-Ерда, Овша-Села, Хьайрахара, Эршара, кхычахьара къаьна моттигаш.

ХӀанз эттача хьалашка цу вай ювцача районе тӀехьа ца доалийташ цхьатарра чакхдаха деза дукха балхаш. ЛоархӀаме да консерваци е еза объекташ къоастаеш шерра археологически тохкамаш делга. XII — XVII бӀаьшеренашкарча истореи культураи памятникий лоархӀамга хьежжа, уж лораяра а царех пайда эцара а чакхдаха дезача гӀулакхий хьакъехьа предложенеш кийчъе еза. Цул совгӀа, Кавказе машинникъ билларца дувзаденна цхьадола дешаш тахка деза. Къаьстта аьлча, никъ буллаш лелхийта лерхӀа моттигаш белгалъяха еза истореи культураи памятникашта зе дергдоацаш. Проектно-сметни документаци оттаеш лоархӀам бе беза цу дерригне. НГӀАССР Эса чӀожара архитектура памятникаш лораделга Ӏалашде дезилга ховш да. Цу гӀулакха эшар де деза никъ биллара балхаш дӀадоладалехьа.

ТӀехьа ца доалийташ кхоачашде дезаш цхьаькха декхар а да. Из да къаьна памятникаш юхаметтаоттаделга, этнографически музейш хьаелга, туристашта пайда эцара уж кийчъелга. Вешта аьлча, цӀаккха сийле йоврг йоаца архитектура памятникаш хиларах тарра, наха уж дӀадовзийтилга. Из Ӏалашдара хӀара памятника ший да хила веза, из лораль ца Ӏеш, тоаяра, эргаяккхара балхаш а чакхдоахаргдолаши цунна пропаганда ергйолаши.

Цу хьакъехьара предложенеш йолаш я, НГӀАССР Госстроя тӀадилларах 2000 шерага кхаччалца вай республике туризм дегӀайоалаяраи цун объекташ Ӏояхкаран оттаьча проекта тӀа. Цу проектах лаьрхӀад Аьрзи яхача юрта районе автокемпинг хьалъе, Аьрзерча историко-архитектурни заповедникe, юкъерча бӀаьшеренашка лоамароша беш хиннa болх, цар вахар, боахам, говзалаш, культура, кхыча халкъашцара политически а экономически а бувзамаш хьагойташ хургйола этнографически музей йилла.

Цул совгӀа, къаьнарча гӀалашкеи вӀовнашкеи Ӏояхка йиш я болх беш хургйола пхьоалеш, пхьегӀаш, герз, кӀувсаш арахеца мастерскеш, туристий цигара сувенираш эца таро хургйолаш. Иштта укхаза хила йиш я къаьнарча Ӏаьдалах кхачан продукташ кийчъю объекташ а. Масала, кӀолд, нахча йоаккхилга, кхы хӀамаш кийчъелга. Уж а сувенираш санна йохка мегаргья туристашка.

Вай ювцача проектах цу тайпара туристически объекташ хьалъе, истореи культураи памятникаш карадерзадеш кхыдола балхаш чакхдаха лаьрхӀад Советски, Ведески, кхыйолча районашка а.

Грозне хиннача семинарепрактикуме белгалдаьхад, Къулбаседа Кавказерча автономни республикашка историко-культурни а архитектурни а памятникаш лораделга, юхаметтаоттаделга, царех пайда эцилга тоадеш комплексно чакхдаха деза гӀулакхаш. ТӀехьа ца доалийташ уж чакхдахара къоастаде дезаш дуккха лоархӀаме дешаш да вайцига.

Геттара ира латт дешара заведенешка а — Москве, Ленинграде, мехка кхыча центрашкарча реставрационни мастерскешка стажировка а еш, лакха говзал йола кадраш-реставратораш кийчбара доаш.

Республикерча цхьан профессионально - техническ и училище вӀаштӀехьдаккха деза ше къаьсттача программах шерача профилах болхлой-реставратораш кийчбелга.

Республика керттера историко-архитектурни тӀехьале кӀезига нах бахача лоаман районашка хилар теркал а деш, зӀамига габариташ йолча машинашцеи механизмашцеи Ӏалашъяь мобильни, ПМК хьисапе дӀа-хьа лела гӀишлоний - реставрационни бригадаш вӀашагӀйохка еза.

«Промстройматериалы» объединенеца цхьана реставрационни материалаш — кхеран блокаш, ше къаьсттача формах йола кирпишк, тхов тӀа юлла кирпишк, архитектурни блокаш, кхыяраш кийчъяра бола специалисташ вӀаштӀехьбаха беза.

Тоабе беза книжкаш, брошюраш, листовкаш, плакаташ, хоза кийчъяь проспекташ, открыткаш арахецара болх.

Памятникаш долча моттигашка автомобилий наькъаш дохкилгеи царех лерттӀа пайда эцилгеи Ӏалашде деза. Электричество йилла еза.

Цу дерригнел совгӀа, республикана лоархӀаме да, РСФСР культура министерстваи памятникаш лорадара Ерригроссийски обществаи ше къаьстта решени эшаш гӀулакх да кавказски машинникъ буллача зонера памятникаш лораделга.

Белгалдаьха а кхыдола а гӀулакхаш чакхдахара нохагӀо рузкъа, къахьегам, ха эш. Истореи архитектураи памятникаш лорадара, юхаметтаоттадара йола из йоккха программа кхоачашъелга дукхача даькъе тийша хургда республикански министерстваша, ведомстваша, организацеша, халкъа депутатий Советий исполкомаша хьинаре хьаллацарах.

Уж памятникаш истореиа маьхе, советски наха коммунистически кхетам луча лоархӀаме хилара. (хӀаьта халкъа боахама кӀезигагӀча лоархӀаме дац памятникаш карадерзадеш дӀадаха рузкъа царех пайда эцарца юхаметтаоттаделга) теркам а беш, хьалха баьхача наьха талантеи къахьегамеи тешал дола уж тӀехдика историко-архитектурни памятникаш дӀа ца доалийташ лораде деза хӀанзарча а хьатӀадоагӀача а ноахалашта. Из халкъа чӀоагӀа эшаш хӀама да.

Б. ДАРСИГОВ,
НГӀАССР Госстроя председателя заместитель, СССР архитекторий Союза член.

Школьни реформа—массане юкъара гӀулакх

ЛАЬТТАН ДАЙ

Оасарах цӀендаьча свеклай кхай тӀа хий тохаш, цхьацца эша гӀулакхаш деш хьувз кагий нахи мехкарийи. Сунженски района В. И. Ленина цӀерагӀча колхоза кхайх 40 гектар свеклаш тӀаяр хьа а ийца, къахьегаш йола бригада Серноводски юртбоахама техникума студентех латт.

— Цхьан гектара тӀара 231 центнер свеклаш паччахьалкхенна дӀаяла езаш план я тха, — йоах комсомольски организаце секретара Чилаев Руслана. — хӀаьта оаха 250 центнер яла декхар тӀаийцад, бакъда, кхы гӀулакх телха хӀама ца нийслой, оаха кхы а дукхагӀа свеклаш кхее лерхӀ.

Шоаш къахьегаш даьккхача ахчах 1500 сом Машара фонде дӀадала дага ба кагирхой.

— Ер болх Ӏалаьмате тхона пайдане гӀулакх да, — йоах бригада звеньевойс Магомедов Исраьила. — Тхо агрономически факультета 3-ча курса дешархой да. Кастта кхашка болх бе даха деза тха. Тхона ха дезаш лаьттанца, дӀаювча культурашца дувзаденна дукха хӀамаш да.

— Ер свеклаш дӀайийча денз де мел деза балхаш оахош деш хьадоагӀа тхо, кхыметтел техника а тхоай я. Эггара чӀоагӀагӀа тха дегаш айдаьр а тхоаех тийша ер кха колхоза а района а кулгалхоша хьадалар да, — звеньевойс аьнначоа тӀатох бригада доакъашхочо Агиева Лидас.

Вайх бенна тешам боа ца бе-м вай а хьожаргда, — йоах тӀехдика къахьегаш йолча Джабраилова Мадинас.

Цу кхайна уллув дада Ӏалаьмате хоза баьццара оасаш. Дика Ӏунал даьлга ховргдолаш, цхьатарра тӀабаьнна, лакхбенна моша хохаш ба цар.

Боккъонца вола ахархо санна кулгашца оасар деш воалл Орджоникидзевски станица № 2 йолча школа директор Бузиев Леча Мазуевин. 6—9 классай дешархойи болх беш мел бола хьехархойи боахк оасар деш. ХӀанз диазлагӀа хохашта оасар деш ба уж.

Станицера №№ 1, 2, 3 йолча школай дешара-производственни бригадаш я, хӀаране шо-шоай дакъа а долаш, 20 гектар хохаш лелабеш.

Боккъонца болча болхлой санна хӀаране шоай план, тӀаийца декхараш, вӀаши юкъе лелаеш социалистически яхь я цу бригадай.

ДӀадахача шерашка санна доацаш, ший тайпара ба школьни бригадай болх укх шера. Сунженски районе эггара хьалха бригадни подрядагӀа болх беш ба уж а, лакхехьа бийца техникума дешархой а. Цу гӀулакхо таро лу шоаш Ӏунал деш йола культура дӀайийча денз из чуэцалца цхьан кхай гӀа болх бе а цунах хьа фу хул ха а. Студенташеи дешархошеи леладу кхаш юхе дадача кхыча кхайл белгалагӀа да культураш дика тӀаяьнна, оасарах цӀена, хица кхоачам баь хиларца.

Ленина цӀерагӀча колхоза партийни организаце секретара Ирбаиев Ювсапа йоах:

—Тхоах саг шоай кхай тӀа ваьлча, оаха харцахьа ког ловзар кхераш хул уж. ХӀаьта укх кхаш тӀара-м боккхийчар болх бича баргбола хьувкъам а баргба.

Цо дувцар бакъдеш дар 8-ча класса дешархочо Ганижева Мархас аьннар:

— ХьалхагӀа а кхай тӀа оасар де-м кхувлар тхо, бакъда, укх шера санна дӀайийнача культурех тхоаш бехктокхаме хетацар тхона. Оасар даь даьлча, царех кхы фу хул тхона хацар.

Байзаб берашта къахьегама чам, цунца цхьана из беза а беннаб царна. ИттлагӀча классай дешархоех дукхагӀбараша йоахар, тӀадоагӀача шера азн-азн хохий гектараш хьа а ийца къахьегаргда. Ше дезаш волчох ший да ву лаьтто.

ХӀанзарчоа аванс ийду дешархоша, хӀаьта хохаш чуийца баьлча, хьаэцаргда юхе мел диса ахча.

Дика бӀайха кхача а буабу колхоза ахархой класса къонача ноахала, салаӀа а, сапаргӀата дакхха а моттиг йолаш я.

Ер, оахоша тӀаийца гӀулакх школьни реформо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара мел боккха лоархӀам болаш да гу тхона — йоах Бузиев Леча Мазуевичас а цун коллегаша а. Иштта довлаш даргда тхо цу чоалханерча гӀулакха кердача лагӀа тӀа. Из массане юкъара долга а ховш гӀо ду тхона боахамий кулгалхоша а.

Х. АУШЕВА.

СПЕЦИАЛИСТАШ ДИКАГӀА КИЙЧБАРА

Укх деношка М. Д. Миллионщикова цӀерагӀча мехкдаьтта институте хилар мехкарча мехкдаьттай институтий электротехнически кафедрай Ерригсоюзни семинар. Цига дакъа лоацаш хилар Москверча Губкина цӀерагӀча мехкдаьттахимически а газови а, промышленноста, Ивано-Франковскерча мехкдаьтта а газа а, Тюменски индустриальни, кхыча институтий викалаш.

ДукхагӀча даькъе ,семинаре дувцаш хиннар — вузашка студенташта дешар хьехилга тоадар.

Семинара председатель хиннача Губкина цӀерагӀча института профессора Б. Г. Меньшова ший доклада тӀа белгалдир, дийша баьннача специалистий квалификаци лакха хилийтара а (хӀанз уж йолчул дукхагӀа а хургйоацаш) лакха квалифицированни йолча кадращца вузаш Ӏалашъе езаш хилар.

ХӀанз вузе болх беш волча хӀара преподавателя хьех 13 студента, уж ялхнега дӀакхоачаве веза. Шера 200 сахьатал дукхагӀа хила йиш яц хьехархочо ешаш йола лекцеш. Цу гӀулакхо гӀо дергда хӀара студента дукхагӀа ха дӀаяла а йиззагӀа цун йоакхо е а.

КхоалагӀча курсашкара студенташ декхарийла хургба, институт чакхъяьккхачул тӀехьагӀа ше болх бергболча предприятеца договор оттаде. Из бахьан долаш производствас компенсаце хьисапе, студенто ийдеш долча стипендена кхы тӀа ах стипенди тергда.

Нагахьа санна деша ца могаш институтера студент дӀавоаккхе, из декхарийла ва стипендех ше мел ийдаь ахча паччахьалкхенна юхадала.

Иштта, институт чакхъяьккхачул тӀехьагӀа ший специальностех болх беш воацачо а, паччахьалкхенна юхадала дезаргда, дешача хана ше мел ийдаь ахча.

Аспирантурашка дӀайбергбац, производстве кхаь шера болх баьчул тӀехьагӀа мара.

Цу тайпара вузашка хургйолча реформо айбергба специалисташ кийчбара бехктокхам.

И. БАШИРОВ,
М. Д. Миллионщикова цӀерагӀча мехкдаьтта института доцент.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

1985 шера 1-ча июле денз 30 сентябре кхаччалца республике чакхдоаккхаш да Нохч-ГӀалгӀай АССР сберегательни кассай балхага общественни хьажар Бахача наха гӀулакх дар тоадарах, сберегательни кассай балха режимах, хӀаьта иштта сберегательни кассаша чакхйоахача операцей дешаех йола шоай замечанеш, предложенеш, ловраш хьаахийтар дех оаха хьажар чакхдаккхара йолча республикански, районни (городской) комиссешка е центральни сберегательни кассашкеи СССР Гострудсберкассай республикански Управленеи.

Цо гӀо дергда республика сберегательни кассаша къахьегамхошта деш дола гӀулакхаш тоадара балха.

Республикански комиссе адрес: 364051, г. Грозный, Первомайски ул. 3.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИИ! ХЬИНАРЕ ДАКЪА ЛАЦА ЧАКХДОАККХАЧА ХЬАЖАРЕ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

11 ИЮЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Халхаювл «Подполье» яха ансамбль.
9.05 — «Дийнача хӀамай дунен тӀа».
10.05 — «Маьхках йола уйла». Документальни фильм.
10.15 — «Иван Павлов. Бакъдар лехар». Телевизионни художественни фильм. 3-гӀа сери. «Реалисташ».
11.25 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Къахьегамеи Ӏилман цхьоагӀо». Ӏилма-довзийтара фильм.
15.20 — «Берала тӀеххьара ахка». Телевизионни художественни фильма 3-гӀа сери.
16.25 — «Кердадараш».
16.30 — «...Ялхайтта шу даьннеи боккхагӀеи».
17.20 — Советски Эскара ансамбла концерт.

МОНГОЛЕ КЪАМАН ЦӀЕЙГА — ХАЛКЪА РЕВОЛЮЦЕ ДЕНГА

17.45 — «Кхоачашхиннарий шераш». Документальни фильм.
18.15 — МНР художественни коллективай концерт.
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — В. И. Ленина цӀерагӀча культура Двореца баянистий образцови оркестра выступлени. (г. Горький).
19.20 — «ЛоархӀамерча постамах». Мебельни промышленноста предприятешка продукце дикал бахьан лоаттабеча къовсамахи Ӏилма-технически прогрессахи.
19.50 — «Иван Павлов. Бакъдар лехар». Художественни телефильм. 4-гӀа сери. «Господин бакъдар».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Сайранара мукъамаш».
22.35 — «Тахан дунен тӀа».
22.40 — Волейболах йола дунен халкъашта юкъера яхьаш. Кхалнах.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйранара гимнастика.
8.15 — «Плюс ший бехктокхам». Ӏилма-довзийтара фильм.
8.25 — «ДогӀилг». Художественни фильм.
9.45 — «Даимлен Афинаш». Истори оагӀонаш.
10.35 — «Мультфильмаш: «Циска Леопольда чӀир», «Циска Леопольда телевизор», «Циска Леопольда ганз».
15.55 — Советски Союза Турпалца В. Г. Зайцевца школьникаш вӀашагӀкхетар.
11.45 — Испански мотт.
12.15 — «Сиглен бесса сапфир бола гӀоза». Субтитраш дола художественни фильм (ГДР).
13.20 — Драматургии театри Б. Шоу. 1-гӀа передача.
14.05 — «Вай беш».
14.35 — М. В. Ломоносов — литератор.
15.30 — «Кердадараш».
17.05 — «Земгалера мукъамаш». Фильм-концерт.
17.25 — «Седкъилг». Бераштa дола киноальманах.
18.15 — «Нохч - ГӀалгӀайчен ди».
18.35 — «Школьник» (гӀалгӀай меттала).
19.05 — Фильм.
19.15 — «Машарах дола дош» (гӀалгӀай меттала).
19.30 — «Закон. Бакъо. Мораль».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Ритмически гимнастика.
20.45 — «Халкъа мукъамаш».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Къонабараш». Художественни фильм.
23.05 — «Кердадараш».

12 ИЮЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Ясный Полянера музыка».
9.25 — «Малхбоалерча СибарегӀа». Киножурнал.
9.35 — «Цирк массанешта деза». Свердловскера передача.
10.30 — «Иван Павлов. Бакъдар лехар». Телевизионни художественни фильм. 4-гӀа сери. «Господин бакъдар».
11.40 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — «Вай заманхо». Документальни фильмаш: «Аьшкапхьар», «Командир».
15.35 — «Эрсий метта къамаьл».
16.05 — «Оркестр йоаца 30 минут». Фильм-концерт.
16.35 — «Кердадараш».
16.40 — «Наькъа юхьиг». Сан-Томахи Принсипахи йола киноочерк.
16.55 — «Якутски мукъамаш» яхача фильма-концерта премьера.
17.10 — Советски Союза Турпалца авиаце инарал-полковникаца В. М. Безбоковца школьникаш вӀашагӀкхетар.
17.55 — «Содружество» Телеочерк.
18.25 — «СанагӀап арахьа». Алкоголизмах доалача зенах дола документальни телефильм.
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — «Сихал». Ивановски станкостроительни производственни объединене балха опытах.
19.30 — «Могаш хила безам бале». «Когашвахалехьа нек де Ӏомавалар», 1-гӀа передача.
19.45 — «Кердадараш».
19.50 — «Иван Павлов. Бакъдар лехар». Художественни телефильм. 5-гӀа сери. «Саг».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Къахьайгий ловзар». Музыкальни телефильм.
22.45 — Волейболах йола дунен халкъашта юкъера турнир Кхалнах. Финальни группа командай матч. Тбилисера передача.
23.15 — «Тахан дунен тӀа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйранара гимнастика.
8.15 — «Болх болх ба». Документальни телефильм.
8.30 — «Цун цӀи Сухэ-Батор я». Художественни фильм.
9.40 — «Австрале гӀашша ваха йиш йолаш ха хургйолча хана» яхача документальни телефильма премьера.
10.05 — Английски мотт.
10.35 — Художественни коллективай концерт. Тюменера передача.
10.55 — «Путешественникий клуб».
11.55 — «Дневник, письмои первоклассницеи» яхача берашта долча художественни телефильма премьера. 1-гӀеи 2-гӀеи сереш.
14.05 — Драматургии театри. Б. Шоу. 2-гӀа передача.
14.55 — «Тхир Ӏодоакхар малав» яха В. Загорске кантата Кишиневера передача.
15.30 — «Кердадараш».
17.05 — «Болата нарком», «Миллиона тӀадолх вай» яхача документальни фильмай программа.
18.15 — «Нохч-ГӀалгӀайчен ди».
18.35 — Хьувкъам-85. «Ялат чуэцачар экзамен лу» («Самашкинский» совхоз).
19.05 — КПСС XXVII съезда накъадолхаш. Ножай-Юртовски района къахьегамхой гӀуланхаши планаши.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Ер шоана могаргда».
21.00 — «Ха».
21.35 — «СССР халкъа артиста И. Ильинске А. П. Чехова дувцараш деш». Фильм-концерт.
22.45 — «Кердадараш».

РАДИО

11 ИЮЛЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» республикански газетий обзор.
8.23. — «Сердало» республикански газета обзор.
8.30 — Передачай програм ма (эрсий меттала).
8.33 — Передачай програм ма (гӀалгӀай меттала).
8.35 — Реклама (эрсий меттала).
8.40 — «Дего хьехарах» (гӀалгӀай меттала).
9.15 — «Операца вӀашагӀкхийтар» яхача циклацара передача (нохчий меттала).
11.15 — Къамаьл ду районни радиос. Урус-Мартановски районера передача (нохчий меттала).
11.30 — «Бехктокхама дифицит» (нохчий меттала).
11.45 — «Инженер, сий долаш професси я». (эрсий меттала).
17.15 — Передачай програм ма. Хаоттам (эрсий меттала).
17.16 — «ДоттагӀий оазаш» (эрсий меттала).
17.31 — «Производствана хьалхалаттараш шоана дола концерт» (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — «Комбайнераш яхье баьннаб» (гӀалгӀай меттала).
18.40 — «УнахцӀено» яха радиожурнал (гӀалгӀай меттала).

УКВ

17.00 — Выступлени ю паччахьалкхен академически Къулбаседа эрсий халкъа хора.
17.43 — Лирически иллеш.
18.12 — ДоттагӀий ашараш.
18.28 — Шахбулатова произведенешцара концерт.

12 ИЮЛЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» республикански газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» республикански газета обзор.
8.30 — Передачай програм ма (эрсий меттала).
8.33 — Передачай програм ма (нохчий меттала).
8.36 — Ю. Саульский. «Ахка» яха халхара сюита (эрсий меттала).
11.15 — Къахьегамга хьежжа сий а лоархӀам а ба». Корреспонденци (гӀалгӀай меттала).
11.30 — Иллеш доах Кагерманова (нохчий меттала).
11.45 — «Ялат даьхен амбарашка». (нохчий меттала).
15.15 — Даьхен хьакъехьа, парте хьакъехьа». Радиокомпозици (гӀалгӀай меттала).
15.35 — Реклама (эрсий меттала).
17.15 — Передачай програм ма. Хаоттам (эрсий меттала).
17.16 — «Ялат доврa — тешаме духӀале» (гӀалгӀай меттала).
17.31 — «ЦӀе сийгаш» (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала).
18.40 — «Советски хьисапера вахар» (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — Сергея Рахманинова ашараш лохкараш.
17.42 — Концерт.
18.26 — Выступлени ю художественни самодеятельноста поакъашхоша.

Хаоттам

Тахан республике гӀоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 5 — 10 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 20 — 25, Грозне 23 — 25 градус йӀовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара секунде 3 — 7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 13 — 18, дийнахьа 19 — 24 градус йӀовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Республика экранаш тӀа

«ВӀАШКА КХЕТАРАХ ЙОЛА ШИ ВЕРСИ»

Цхьаннена дагадацар зулам хургда, аьнна, Бийсанара океан сабаре бар. «Березина» яха советски сухогруз цӀадоагӀаш дар. Дага а доацаш, цӀаьхха вӀашка кхет ши кема. Сихденна доагӀа «Березина» тӀакхет «Уайт стар» яхача американски танкера. Еррига советски команда оарцагӀъяьле кӀалхарбоах танкера экипажа беррига нах.

Малхбузехьарча газеташ тӀа арайоал цу гӀулакха вай мохк а кема а бехке деш йола материалаш.

Авари хиннача йоца Ӏаьржача форда пароходства керттера юрист Кравченко Екатерина Семеновна. Цунна а капитана Лосевна а гучадоал хьалхагӀе а кийчъяь политически провокаци из йолга. Нью-Йорке хила езача судага кийчлуш ба уж... ЦРУ агенташа шоай бӀехача гӀулакхашта юкъевуг эггара хьалха доазол арахьарча рейсе ваха Кравченкой воӀ...

Фильмо дика гучадоаккх тахан Советски Союза а Америка ВӀашагӀкхийттача Штаташта а юкъера хьал, вайна юкъера гӀулакх кхы а ирде гӀерташ американски спецслужбаша еш йола провокацеш, лелабеш бола тийшаболх.

Одесски киностуде из фильм даьккхад режиссера Новак Виллена, сценарий язъяьй Авлошенко Вадимеи Гаврилов Юреи.

КЪАИЛАГӀА ЛАДИЙГӀА ХЕЗА ХАБАР

Иштa цӀи тиллай ленинградски кинематографисташа шоай кердача фильмах. Цун турпалаш — 16 шу даьнна кагирхой.

Лоацца аьлча, кхувш боагӀарий «дуне» довза, цунах кхета гӀерт фильма автораш. Къаьстта чӀоагӀа уйла тӀаяхийта тохк цар, массадолчба ше бакъ ва аьнна хеташ волча Еремин Андрея оамал, дувц цун вахарах.

Иштта кхувшбоагӀарий вахара хетадаь дар режиссера Потепалов Сергея хьалхара «Кхычар компани» яха а фильм. ХӀаьта укх картине кхы а чӀоагӀагӀа йоашх цо цу кагийча наха хьалхашка отташ йола нравственни а этически а проблемаш.

В. КОВАЛЕВА.

СУРТА ТӀА: «ВӀашка кхетарах йола ши верси» яхача фильма кадр.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи денош ка

СФ05190. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3360.